

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Soňa Novotná, DiS.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

**PŘÍSPĚVEK NA PÉČI
V BENEŠOVSKÉM REGIONU**

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková

Autor práce: Soňa Novotná, DiS.

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: Kombinovaná

Ročník: 3. ročník

2010

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

19. března 2010

Poděkování:

Děkuji vedoucí své bakalářské práce Mgr. Janě Šimečkové za čas, který mi věnovala při konzultacích, za pomoc, trpělivost, cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	7
1 PŘÍSPĚVEK NA PÉČI - PRÁVNÍ ÚPRAVA	7
1.1 Přejít systému dávek v bezmocnosti na systém příspěvku na péči.....	8
1.2 Novela zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, s účinností od 1. 1. 2008.....	11
1.3 Novela zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, s účinností od 1. 8. 2009.....	12
2 PŘÍJEMCI PŘÍSPĚVKU NA PÉČI A JEJICH POTŘEBY	15
3 PŘÍSPĚVEK NA PÉČI	18
3.1 Podmínky nároku a poskytování příspěvku na péči.....	18
3.2 Povinnosti účastníků řízení o příspěvek na péči	19
3.3 Stupně závislosti	20
3.4 Výše příspěvku na péči	21
3.4.1 Způsob výplaty příspěvku	22
3.5 Řízení o příspěvku.....	22
3.6 Sociální šetření	23
3.6.1 Zpracování a záznam o sociálním šetření	25
3.7 Lékařská posudková služba okresní správy sociálního zabezpečení	26
3.8 Kontrola využívání příspěvku na péči.....	26
4 OBCE A JEJICH PRACOVNÍCI	28
4.1 Obce s rozšířenou působností.....	28
4.2 Obce a zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.....	29
4.3 Sociální pracovníci obce a jejich kompetence na úseku příspěvku na péči	31
4.3.1 Náplň práce sociálního pracovníka na Městském úřadu Benešov	33

II. PRAKTICKÁ ČÁST	35
Seznam kazuistik:.....	35
Kazuistika Nikola.....	36
Kazuistika Jan	43
Kazuistika paní Eva.....	47
Kazuistika pan Oldřich.....	50
ZÁVĚR.....	52
ABSTRAKT	54
ABSTRACT	55
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56
III. PŘÍLOHY	59
Seznam příloh:	59
Příloha č. 1: Příklady závěrečných zpráv z provedeného sociálního šetření	
Příloha č. 2: Úkony posuzované při sociálním šetření u dospělého žadatele	
Příloha č. 3: Záznam o kontrole využívání příspěvku na péči	
Příloha č. 4: Městský úřad Benešov - statistické údaje	

ÚVOD

Pro svoji bakalářskou práci jsem si zvolila problematiku příspěvku na péči, jakožto relativně nového nástroje sociální politiky. Zákon o sociálních službách číslo 108/2006 Sb., který nabyl účinnosti 1. 1. 2007 přinesl zásadní změny do oblasti sociálních služeb. Změny spočívají v novém pojetí samotných sociálních služeb, jejich druhů, forem, podmínek poskytování, tak i v přístupu k finančním zdrojům pro osoby, které v nepříznivé sociální situaci pomoc potřebují. Těmto osobám je určena finanční dávka - příspěvek na péči.

Hlavním důvodem výběru tématu bylo, že se této oblasti věnuji ve své profesi. Téma bakalářské práce jsem zformulovala na základě teoretických vědomostí a praktických zkušeností získávaných na odboru sociálních věcí a zdravotnictví na oddělení sociálních dávek, konkrétně příspěvku na péči, Městského úřadu Benešov, kde pracuji čtvrtým rokem jako sociální pracovnice „referent odboru sociálních věcí a zdravotnictví“. Konkrétně se ve své bakalářské práci zaměřuji na příspěvek na péči v benešovském regionu.

V teoretické části práce se v úvodních kapitolách snažím představit celkovou právní úpravu příspěvku na péči, seznamuji čtenáře jak s přechodem systému dávek v bezmocnosti na systém příspěvku na péči, tak s jednotlivými novelami upravujícími příspěvek na péči. V následující části představuji příjemce dávky a jejich potřeby. Nastíhuji průběh řízení o příspěvku na péči, kontroly využívání příspěvku, práci lékařské posudkové služby, postoje obcí k zákonu o sociálních službách a kompetence sociálních pracovníků pracujících na úseku příspěvku na péči. V závěru teoretické části přibližuji pracovní náplň sociálního pracovníka na oddělení sociálních dávek.

V praktické části bakalářské práce představuji v rámci kazuistik své klienty a jejich využívání příspěvku na péči od jeho přiznání do současné doby.

Smyslem a cílem této bakalářské práce je představit čtenáři nepochybně nové, a vzhledem k relativně krátké době fungování zákona o sociálních službách, zatím příliš nezkoumané téma a celkovou problematiku příspěvku na péči.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘÍSPĚVEK NA PÉČI - PRÁVNÍ ÚPRAVA

V počátku této bakalářské práce považuji za velmi důležité seznámit čtenáře s právní úpravou, která příspěvek na péči vymezuje. Snažím se o vysvětlení, co je záměrem českého státu a jak se tento záměr konkrétně promítnul do zákona o sociálních službách. Představuji přechod systému dávek v bezmocnosti na systém příspěvku na péči a následně se zabývám jednotlivými novelami, které příspěvek upravují.

Příspěvek na péči je základním nástrojem fungování nového modelu sociálních služeb. Jedná se o již tři roky fungující sociální dávku, která posiluje soběstačnost uživatele sociálních služeb. Příspěvek na péči vychází ze zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.¹

„Jedná se o ustanovení, které je jedním ze zásadních opatření, jež má měnit podobu sociálních služeb a zejména postavení uživatele této služby. Autoři návrhu předpokládali, že tento prvek povede k posílení autonomie uživatele služby, zvýší jeho roli v procesu poskytování služeb. Očekávalo se, že se více než dřív uživatel stane aktivním subjektem jemu poskytované služby.“²

Jedním z hlavních důvodů byla i snaha postupně odstranit nerovnosti uživatelů sociálních služeb (např. dvě děti se stejně těžkým zdravotním postižením – na to, které bylo umístěno v ústavu sociální péče stát přispíval ročně částkou trojnásobně vyšší než na dítě, o které rodina pečovala v domácím prostředí).³

„Příspěvek na péči je rovněž koncipován s tím, že má vytvářet zdravé konkurenční prostředí mezi poskytovateli sociálních služeb.“⁴

1 KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči : Komentář, právní předpisy od 1. 8. 2009*. 3. aktualiz. vyd. Olomouc : Anag, 2009. 423 s. ISBN 978-80-7263-559-7. s.12.

2 MICHALÍK, Jan. *Smluvní vztahy v sociálních službách*. 1. vyd. Praha : VCIZP, 2008. ISBN 80-903658-1-7. s. 13.

3 MICHALÍK, Jan. *Smluvní vztahy v sociálních službách*. 1. vyd. Praha : VCIZP, 2008. 224 s. ISBN 80-903658-1-7. s. 13.

4 KOLDINSKÁ, Kristína. *Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR : Příspěvek na péči*. In MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby*. 1. Praha : Portál, 2007. s. 184. ISBN 978-80-7367-310-9. s 42.

„Zároveň by měl příspěvek na péči přispět k tomu, že osoby, které potřebují péči, zůstanou ve svém domácím prostředí a ústavních služeb využijí pouze v krajních případech.“⁵

Záměrem státu je prostřednictvím zákona o sociálních službách umožnit příjemci dávky samostatně rozhodovat o sociálních službách, které mu budou poskytovat pomoc. Jde o umožnění příjemci, aby si dle vlastního uvážení zajistil potřebnou pomoc, buďto v rámci rodinných příslušníků anebo prostřednictvím poskytovatele sociální služby.⁶

Novelizace zákona nemá negativní dopad na příjemce příspěvku na péči ani na poskytovatele sociálních služeb. Jde především o zvýšení efektivity a hospodárnosti veřejných výdajů.

1.1 Přejchod systému dávek v bezmocnosti na systém příspěvku na péči

„Finanční prostředky na výplatu příspěvku na péči poskytuje příslušné obci s rozšířenou působností Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV). Příspěvek na péči nahrazuje dvě dávky vyplácené podle dřívější právní úpravy, a to zvýšení důchodu pro bezmocnost a příspěvek při péči o osobu blízkou nebo jinou osobu.“⁷

Od 1. 1. 2007 došlo ke zrušení a přechodu systému dávek v bezmocnosti, vycházejících ze zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, na systém příspěvku na péči v rámci nového zákona o sociálních službách.⁸

5 KOLDINSKÁ, Kristina. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR : Příspěvek na péči. In MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby*. 1. Praha : Portál, 2007. s. 184. ISBN 978-80-7367-310-9. s.42.

6 KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči : Komentář, právní předpisy od 1. 8. 2009*. 3. aktualiz. vyd. Olomouc : Anag, 2009. 423 s. ISBN 978-80-7263-559-7. s.12.

7 MICHALÍK, Jan. *Smluvní vztahy v sociálních službách*. 1. vyd. Praha : VCIZP, 2008. 224 s. ISBN 80-903658-1-7. s. 13.

8 KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči 2008*. 1. vyd. Olomouc : ANAG, 2008. 376 s. ISBN 978-80-7263-462-0. s.14.

Zvýšení důchodu pro bezmocnost a jeho přechod na příspěvek na péči:

Pokud měl člověk přiznaný některý stupeň zvýšení důchodu pro bezmocnost, avšak bez příspěvku náležejícího blízké nebo jiné pečující osobě, vztahoval se na něho nejdéle do 31. 12. 2008 § 120 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který stanovoval způsob převedení dosavadních stupňů bezmocnosti na jednotlivé míry závislosti.⁹

„Osoby, kterým před 1. 1. 2007 náleželo zvýšení důchodu pro bezmocnost podle zákona o sociálním zabezpečení se od 1. 1. 2007 považují za osoby závislé na pomoci jiné fyzické osoby:

a) ve stupni I (lehká závislost), jde-li o osoby částečně bezmocné,

b) ve stupni II (středně těžká závislost), jde-li o osoby převážně bezmocné,

c) ve stupni III (těžká závislost), jde-li o osoby úplně bezmocné.“¹⁰

Příspěvek při péči o osobu blízkou a jeho přechod na příspěvek na péči:

„Dítě, které ke dni 1. 1. 2007 bylo považováno za dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči, se od 1. 1. 2007 považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III (těžká závislost).“¹¹ Od 1. 1. 2007 jim náleží příspěvek ve výši odpovídající stanovenému stupni závislosti, tj. 9.000 Kč měsíčně.¹²

Za podmínky, že pečovaná osoba byla příjemcem zvýšení důchodu pro bezmocnost:

a) občanu, kterému byla přiznána částečná bezmocnost a je starší 80 let se poskytl příspěvek na péči ve výši odpovídající stupni II, tj. 4.000 Kč měsíčně.

b) občanu, kterému byla přiznána převážná bezmocnost se poskytl příspěvek

9 KRAJSKÝ ÚŘAD STŘEDOČESKÉHO KRAJE. *Příspěvek při péči o osobu blízkou po nabytí účinnosti zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.* Praha, 2006.

10 KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči 2008.* 1. vyd. Olomouc : ANAG, 2008. 376 s. ISBN 978-80-7263-462-0. s. 14.

11 KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči 2008.* 1. vyd. Olomouc : ANAG, 2008. 376 s. ISBN 978-80-7263-462-0. s. 14.

12 KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči 2008.* 1. vyd. Olomouc : ANAG, 2008. 376 s. ISBN 978-80-7263-462-0. s.14.

na péči ve výši odpovídající stupni III, tj. 8.000 Kč měsíčně. Příjemce příspěvku o změnu dávky nežádal, přehodnocení provedl příslušný úřad sám a přiznal příspěvek na péči v odpovídající výši dle stupně závislosti. Zároveň pověřený obecní úřad rozhodl o odejmutí příspěvku při péči o blízkou nebo jinou osobu. Zvýšení důchodu pro bezmocnost náleželo naposledy při splátce důchodu splatné v prosinci roku 2006.¹³

Za podmínky, že pečovaná osoba nebyla příjemcem zvýšení důchodu pro bezmocnost:

Nedošlo k překlopení příspěvku při péči o osobu blízkou na příspěvek na péči. Pečující osobě náležel příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu (bylo-li o něm pravomocně rozhodnuto do 31. 12. 2006), až do doby podání žádosti oprávněnou osobou o příspěvek na péči, nejdéle však do 31. 12. 2008. Příjemci příspěvku při péči o blízkou nebo jinou osobu od 1. 1. 2007 v důsledku novely zákona o důchodovém pojištění přestali být účastni důchodového pojištění, ani se jim doba péče vykonávané po 1. 1. 2007 nezohledňovala jako náhradní doba.¹⁴

Převedení bezmocností na příslušné stupně závislosti zůstává trvale, pokud si příjemce sám nepodá žádost a nepožádá tak o přehodnocení stanoveného stupně. Od ledna roku 2007 je příspěvek na péči poskytován na základě žádosti oprávněné osoby.¹⁵

13 KRAJSKÝ ÚŘAD STŘEDOČESKÉHO KRAJE. *Příspěvek při péči o osobu blízkou po nabytí účinnosti zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*. Praha, 2006.

14 KRAJSKÝ ÚŘAD STŘEDOČESKÉHO KRAJE. *Příspěvek při péči o osobu blízkou po nabytí účinnosti zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*. Praha, 2006.

15 KRAJSKÝ ÚŘAD STŘEDOČESKHO KRAJE. *Příspěvek při péči o osobu blízkou po nabytí účinnosti zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*. Praha, 2006.

1.2 Novela zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, s účinností od 1. 1. 2008

Od 1. 1. 2008 nabývají účinnosti nové právní předpisy v zákoně o sociálních službách.

Od 1. 1. 2008 se změny v rámci příspěvku na péči týkají:

- Osoba pečující je povinna písemně ohlásit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností přijetí oprávněné osoby do ústavní péče zdravotnického zařízení, do školského zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, vzetí do vazby nebo nástup k výkonu trestu odnětí svobody a to ve lhůtě do 8 dnů ode dne, kdy tato skutečnost nastala, pokud tuto povinnost nemůže splnit příjemce příspěvku. Tuto povinnost má i zařízení sociálních služeb, jestliže poskytuje oprávněné osobě pobytové sociální služby.
- Pokud je oprávněný příjemce příspěvku ve výše uvedených zařízeních celý kalendářní měsíc, příspěvek na péči se nevyplácí. O zastavení výplaty a jejím obnovení je příjemce vyrozuměn písemně.
- Příjemce příspěvku na péči je povinen písemně ohlásit, kdo poskytuje pomoc a jakým způsobem. Dojde-li ke změně v zajištění pomoci, je příjemce příspěvku povinen nahlásit do 8 dnů na tiskopisu předepsaném ministerstvem kdo osobě poskytuje pomoc. Nesplnění oznamovací povinnosti má za následek zastavení výplaty příspěvku. Součástí je také písemný souhlas fyzické nebo právnické osoby s poskytováním pomoci oprávněné osobě.
- Zpřísnění kontrol využívání příspěvku na péči. V případě neuvedení způsobu využití dávky je její výplata po předchozím písemném upozornění zastavena do doby, než oprávněná osoba uvede odpovídající způsob jejího využití.
- Je rozšířen okruh osob, na které přechází nárok na nevyplacené částky příspěvku na péči v případě úmrtí oprávněné osoby, o osoby blízké, které

sice v době smrti nežily s oprávněnou osobou v domácnosti, avšak o tuto osobu pečovaly.

- V zákoně o důchodovém pojištění byl s účinností od 1. 1. 2008 rozšířen okruh osob účastných na důchodovém pojištění o osoby osobně pečující o osobu mladší 10 let, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost).
- „*Odvolání nemá odkladný účinek.*“ (§ 28 odst. 3 zákona č. 108/2006 Sb.).
- Přejedání nároku na příspěvek na péči a jeho výplatu v případě úmrtí oprávněné osoby upravuje § 16 odst. 1, 2, 3 zákona č. 108/2006 Sb.

1.3 Novela zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, s účinností od 1. 8. 2009

Novela zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, účinná od 1. 8. 2009 byla přijata v rámci zákona č. 206/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Od 1. 8. 2009 se změny v rámci příspěvku na péči týkají:

- Stupeň IV těžká závislost se zvyšuje od 1. 8. 2009 z částky 11.000 Kč na částku 12.000 Kč.
- Příspěvek je možné vyplácet i po dobu hospitalizace příjemce ve zdravotnickém zařízení za podmínky, že do zařízení je přijata jako průvodce¹⁶ i pečující osoba.
- Nárok na příspěvek má také osoba, která využívá služeb hospicového typu.
- Pokud podá žádost o příspěvek či návrh na změnu výše přiznaného příspěvku osoba, která je v této době umístěna ve zdravotnickém zařízení,

¹⁶ Je-li při přijetí dítěte do zdravotnického zařízení vzhledem k jeho zdravotnímu stavu nutná celodenní přítomnost průvodce, může s ním být průvodce přijat do ústavní péče. Pobyt průvodce dítěte mladšího šesti let v nemocnici se považuje za ústavní ošetřování. Průvodce je podle indikace a možností umístěn buď spolu s dítětem přímo na lůžkovém oddělení, nebo na oddělení dochází z ubytovacího prostoru, který je součástí tohoto zařízení. V případě dítěte staršího šesti let se pobyt průvodce v nemocnici považuje za ústavní ošetřování jen se souhlasem revizního lékaře (§ 25 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění).

řízení o této žádosti se automaticky přeruší do doby, než bude z tohoto zařízení propuštěna.

- Příjemce příspěvku je povinen písemně ohlásit příslušnému obecnímu úřadu s rozšířenou působností změny týkající se zajištění pomoci, a to ve lhůtě do 8 dnů ode dne, kdy tato změna nastala. Tuto povinnost plní příjemce příspěvku na formuláři „Oznámení o poskytovateli pomoci“.
- Osoba pečující nebo poskytovatel sociálních služeb jsou povinni ohlásit úmrtí oprávněné osoby příslušnému obecnímu úřadu s rozšířenou působností ve lhůtě do 8 dnů ode dne úmrtí oprávněné osoby.
- Osoba pečující se dopustí přestupku tím, že neohlásí úmrtí oprávněné osoby do 8 dnů ode dne úmrtí. Za přestupek lze uložit pokutu do 20.000 Kč.
- Návrh na změnu výše příspěvku se podává na formulářích MPSV „Návrh na změnu výše přiznaného příspěvku na péči“.
- Osoba pečující musí být osoba zdravotně způsobilá. Za zdravotně způsobilou osobu se nepovažuje osoba, která má sama nárok na příspěvek, pokud nemá lékařský posudek ošetřujícího lékaře, že je schopna tuto pomoc poskytovat.
- Snižuje se počet úkonů, které zakládají nárok na přiznání příspěvku pro děti do 18 let. Snižuje se počet úkonů, které zakládají nárok na přiznání příspěvku v prvním stupni – z šesti na pět bodů. To proto, aby na dávku dosáhly především chronicky nemocné děti, například diabetem, fenyktonurií, celiakií či s nádorovým onemocněním apod.
- Mění se podmínky pro výplatu příspěvku v případě úmrtí oprávněné osoby. V případě, že žadatel o příspěvek popř. příjemce příspěvku zemře, vstupuje do dalšího řízení, získává nárok na výplatu příspěvku jen ta osoba či osoby, které byly uvedeny na „Oznámení o poskytovateli pomoci“. V případě, že v daném měsíci poskytovalo pomoc více osob, přechází nárok na výplatu na ně rovným dílem, pokud nedoloží písemnou dohodu, kde se všechny strany dohodnou na jiném způsobu dělení.

Od 1. 1. 2010 se změny v rámci příspěvku na péči týkají:

- Způsob výplaty příspěvku na péči ve stupni I (lehká závislost) - 2.000 Kč:
Dle § 18a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, mělo ode dne 1. 1. 2010 dojít ke změně systému vyplácení příspěvku na péči ve stupni I u dospělých osob (ke změně výplaty příspěvku na péči ve stupni I však nedošlo viz přechodné ustanovení). Nově měl být zaveden tzv. kombinovaný způsob výplaty. Jedna polovina dvoutisícové dávky měla být vyplacena peněžně a druhá formou věcného plnění. Věcným plněním se rozumí výplata za pomoci poukázek, které mají být uplatnitelné jako úhrada za péči u registrovaných poskytovatelů služeb sociální péče. Paušální uplatnění nepeněžní výplaty by v některých případech mohlo způsobit znevýhodnění některých příjemců příspěvku na péči. Může se totiž stát, že v místě, kde člověk žije, nebude fungovat vhodná služba. Dojde-li k této situaci, může být příspěvek na péči na základě rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností i nadále poskytován v plné částce v penězích.
- Přechodné ustanovení pozměňovacího zákona č. 206/2009 Sb. (článek II) – nová účinnost změny výplaty u příspěvku na péči ve stupni I u osob starších 18 let, a to od 1. 1. 2011.
- *„Ministerstvo práce a sociálních věcí do 31. 3. 2011 zahájí podle zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, zadávací řízení za účelem dodávky služeb k zajištění výplaty části příspěvku formou poukázky nebo elektronického platebního prostředku určeného k úhradě za sociální služby. Do doby zahájení realizace dodávky služeb na základě uzavřené smlouvy s vybraným subjektem se nepostupuje podle § 18a odst. 1 písm. b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění účinném od 1. 1. 2011, a část příspěvku ve stupni I (lehká závislost) ve výši 1. 000 Kč se vyplácí formou přímé úhrady za sociální služby poskytnuté této osobě v kalendářním měsíci, za který příspěvek náleží, poskytovatelem sociálních služeb, který je zapsán v registru poskytovatelů sociálních služeb podle § 85 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tento způsob*

výplaty zajišťuje obecní úřad obce s rozšířenou působností prostřednictvím informačního systému o příspěvku podle § 30 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Podkladem pro tento postup je potvrzení vyhotovené na tiskopisu předepsaném Ministerstvem práce a sociálních věcí. Toto potvrzení osvědčuje částku úhrady vyúčtovanou poskytovatelem sociálních služeb za sociální služby poskytnuté osobě v kalendářním měsíci; příjemce příspěvku, popřípadě zvláštní příjemce příspěvku, předává toto potvrzení poskytovateli sociálních služeb. Na základě potvrzení zašle poskytovatel sociálních služeb žádost o úhradu za poskytnuté sociální služby v kalendářním měsíci příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup prostřednictvím informačního systému o příspěvku podle § 30 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Obecní úřad obce s rozšířenou působností provede platbu úhrady bezhotovostním převodem na účet příslušného poskytovatele sociálních služeb. Osobám starším 18 let, které v měsíci prosinci roku 2010 mají nárok na příspěvek na péči ve stupni I (lehká závislost), doručí příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností do 31. 12. 2010 písemné oznámení o změně způsobu výplaty tohoto příspěvku od 1. 1. 2011.“¹⁷

2 PŘÍJEMCI PŘÍSPĚVKU NA PÉČI A JEJICH POTŘEBY

Považuji za důležité také se zaměřit na hlavní aktéry příspěvku na péči a to především na příjemce příspěvku. Kdo je příjemcem příspěvku na péči? Ke komu putuje největší objem finančních prostředků vyplacených v podobě příspěvku na péči? V souvislosti s těmito otázkami považuji za důležité pohlédnout na tuto nejvíce zastoupenou skupinu příjemců z hlediska jejich potřeb.

¹⁷ Senát [online]. 2009 [cit. 2010-02-23]. Senát. Dostupné z WWW: <21, <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=53301>

Zkušenost je taková, že více jak tři čtvrtiny příjemců příspěvku na péči tvoří staří lidé. Většina finančních prostředků tvořící příspěvek na péči se tudíž přesouvá na péči o staré občany, kteří jsou odkázáni v různém rozsahu na pomoc druhých. Na základě těchto zjištění se proto ve vymezení příjemců příspěvku budu zabývat seniory a jejich potřebami.¹⁸

„Staří lidé potřebují ve svém životě uspokojovat všechny potřeby stejně jako každý jiný člověk. Nejsou důležité jen fyziologické potřeby, ale také psychologické potřeby (udržování vztahů, pocit bezpečí). Všechny lidské potřeby tvoří celek, který spojuje fyzickou, psychickou a sociální stránku člověka“¹⁹

Nejpříznivější je situace, kdy starší člověk je schopen své fyziologické potřeby uspokojit sám a nemusí se spoléhat na cizí pomoc. Většina seniorů ale potřebuje někoho, kdo jim pomůže. Mohou se obrátit buďto na svoji rodinu nebo cizí osoby. Důležité je správně odhadnout míru pomoci. Je třeba dbát na to, abychom za starého člověka nevykonávali všechno, a naopak toho po něm nežádali příliš.²⁰

Potřeba bezpečí a jistoty může znamenat pro seniora potřebu ekonomického zajištění, fyzického bezpečí či bezpečí psychického. Většina starých lidí potřebuje mít pocit určité finanční jistoty. Pohybový aparát seniorům již tolik neslouží, mají tudíž obavy z úrazů. Fyzické bezpečí mohou posílit kompenzační pomůcky.²¹

Ve stáří jsou pro člověka velmi důležité sociální potřeby. Při nedostatečném kontaktu se světem dochází k izolaci seniorů. Pro člověka, který již odešel ze zaměstnání je velmi důležitá jeho rodina a přátelé. Je třeba udržovat starého člověka v kontaktu s vrstevníky, rozvíjet u něj zájmové aktivity, aby i ve svém věku měl radost ze života.²²

18 PICHAUD, Clément, THAREAUOVÁ, Isabelle. *Soužití se staršími lidmi*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-184-3.

19 PICHAUD, Clément, THAREAUOVÁ, Isabelle. *Soužití se staršími lidmi*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-184-3. s. 56.

20 PICHAUD, Clément, THAREAUOVÁ, Isabelle. *Soužití se staršími lidmi*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-184-3.

21 PICHAUD, Clément, THAREAUOVÁ, Isabelle. *Soužití se staršími lidmi*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-184-3.

22 PICHAUD, Clément, THAREAUOVÁ, Isabelle. *Soužití se staršími lidmi*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-184-3. s

„Potřeba uznání a seberealizace úzce souvisí s předešlou potřebou. Aktivní člověk má stále potřebu něco dokázat. Touží po nalezení smyslu života. Mnoho seniorů vnímá stáří spíše velmi negativně. Poddávají se nemocím a depresím. Není vůbec snadné u takového člověka vzbudit nějaký zájem a přimět ho k aktivitě. Řada lidí se na tyto osoby dívá skrz prsty“²³, ale i oni mohou náš život něčím obohatit.

Jak jsem již uvedla, stárnutím člověka klesá jeho soběstačnost a tudíž stoupá závislost na druhých. Cílem zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, je poskytnutí pomoci v období, kdy lidé potřebují pomoc druhé osoby. *„Zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci²⁴ prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči...“* (§ 1 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb.).

Tento zákon měl být revolucí v oblasti sociálních služeb. Jedná se o první právní normu, kde je zakotveno jejich rozdělení²⁵.

Sociální služba je v zákoně vymezena jako *„činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení“* (§ 3 písm. a) zákona č. 108/2006 Sb.). Sociální služby se mohou poskytovat ve formě ambulantní, pobytové nebo terénní.

Za sociální služby musí klient platit stanovené poplatky. Úhradu nákladů upravuje § 71 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (vyjma nezaplatněných služeb – telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, raná

23 „Jsou egoističní, nemají rádi změny, jsou zlí, pořád jsou smutní...“ Podobná slova slyšíme o starých lidech.... Tím, že přisuzujeme starým lidem specifické vlastnosti, se chceme hlavně ubezpečit, že nejsme jako oni. Je to přece jasné (přemýšlejme!) – to oni jsou staří ... ne my. Odložíme-li staré lidi někam do ústraní, pak se můžeme cítit „mladě“. (Pichaud, 1998, s. 26).

24 Nepříznivou sociální situaci vymezuje § 3 písm. b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, jako oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností ...

25 Jednotlivé sociální služby a činnosti, které obsahují, zákon popisuje od § 31 do § 70. Zákon rozlišuje 3 oblasti sociálních služeb:

- sociální poradenství – poskytuje osobám potřebné informace, které jim pomohou s vyřešením jejich nepříznivé situace.
- služby sociální péče – pomáhají osobám, zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, a aby se mohli zapojit v co největší míře do běžného života společnosti.
- služby sociální prevence – pomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob.

péče, sociální poradenství, ...)²⁶. Na jejich úhradu by měl být použit příspěvek na péči.

3 PŘÍSPĚVEK NA PÉČI

Příspěvek na péči je sociální dávka, měsíčně se opakující dávka, která se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby za účelem zajištění potřebné pomoci, a to v oblasti běžné denní péče o vlastní osobu a v soběstačnosti. Příspěvek na péči posiluje soběstačnost uživatele sociálních služeb, nezkoumá výši příjmu žadatele, ani pečující osoby či poskytovatele sociální služby.²⁷ „Dávka umožňuje osobě, aby si podle vlastního uvážení zajistila potřebnou pomoc, a to buďto v rámci rodiny, nebo prostřednictvím poskytovatele sociálních služeb.“²⁸

3.1 Podmínky nároku a poskytování příspěvku na péči

„Nárok na příspěvek na péči má osoba, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu²⁹ potřebuje pomoc při péči o svojí osobu a při zajištění soběstačnosti v takovém rozsahu, který odůvodňuje její zařazení do některého ze stupňů závislosti.“³⁰

26 Plné znění veškerých služeb poskytovaných bez úhrady či s úhradou uvedeno v § 72, 73 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

27 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Příspěvek na péči - doporučený postup k vybraným otázkám vztahujícím se k řízení, rozhodování, výplatě a kontrole a přechodu stávajících nároků do příspěvku na péči*. Praha, 2006.

28 KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči : Komentář, právní předpisy od 1.8.2009*. 3. aktualiz. vyd. Olomouc : Anag, 2009. 423 s. ISBN 978-80-7263-559-7. s. 14.

29 Dle § 3 odst. c) zákona č. 108/2006 Sb., jde o takový zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy má trvat déle než jeden rok a který omezuje duševní, smyslové nebo fyzické schopnosti a má vliv na péči o vlastní osobu a soběstačnost.

30 KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči : Komentář, právní předpisy od 1.8.2009*. 3. aktualiz. vyd. Olomouc : Anag, 2009. 423 s. ISBN 978-80-7263-559-7. s. 15.

Dítě do jednoho roku nemá na příspěvek na péči nárok, ačkoli pomoc také potřebuje. Vychází se z toho, že rozsah péče o zdravé nebo handicapované dítě není rozdílný.³¹

„O příspěvku rozhoduje obecní úřad obce s rozšířenou působností.“ (§ 7 odst. 4 zákona č. 108/2006 Sb.). „Nárok na příspěvek nezaniká uplynutím času.“ (§ 15 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb.). „Nárok na příspěvek není předmětem dědictví.“ (§ 16 odst. 3 zákona č. 108/2006 Sb.).

Okruh oprávněných osob vymezuje § 4 zákona č. 108/2006 Sb., společně jak pro poskytování sociálních služeb, tak pro poskytování příspěvku.

Nárok na příspěvek na péči vzniká dnem splnění podmínek stanovených zákonem o sociálních službách. Nárok na výplatu příspěvku vzniká podáním žádosti o příspěvek na péči, není-li řízení o jeho přiznání zahájeno z moci úřední.³²

Řízení o přiznání příspěvku na péči se zahajuje na základě písemné žádosti předepsané MPSV, podané žadatelem o příspěvek nebo osobou blízkou, na příslušném úřadě s pověřenou působností, pověřeným zpracováním a vyplácením příspěvku na péči.³³

3.2 Povinnosti účastníků řízení o příspěvek na péči

K průběhu řízení a pobírání příspěvku na péči se váží jisté povinnosti, které jsou ze zákona oprávněné osoby povinny plnit.

Žadatel a příjemce příspěvku na péči musí zejména:

- plnit ohlašovací povinnosti
- podrobit se sociálnímu šetření
- podrobit se lékařskému vyšetření na základě výzvy lékařské posudkové služby

31 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Příspěvek na péči - doporučený postup k vybraným otázkám vztahujícím se k řízení, rozhodování, výplatě a kontrole a přechodu stávajících nároků do příspěvku na péči.* Praha, 2006.

32 MICHALÍK, Jan. *Smluvní vztahy v sociálních službách.* 1. vyd. Praha : VCIZP, 2008. 224 s. ISBN 80-903658-1-7. s. 14.

33 MICHALÍK, Jan. *Smluvní vztahy v sociálních službách.* 1. vyd. Praha : VCIZP, 2008. 224 s. ISBN 80-903658-1-7. s. 14.

- využívat příspěvek k zajištění potřebné pomoci³⁴

Ohlašovací povinnost je stanovena do 8 dnů, kdy je nutno ohlásit příslušnému úřadu změny ve skutečnostech rozhodných pro nárok na příspěvek na péči, jeho výši nebo výplatu. Důsledkem neplnění stanovených povinností je pozastavení nebo odnětí příspěvku.³⁵

3.3 Stupně závislosti

Schopnost člověka zvládnout péči o sebe a být soběstačný je u každého velmi různá, proto zákon rozlišuje čtyři stupně závislosti na pomoci druhé osoby, a to od lehké závislosti až po závislost úplnou.³⁶ „Závislost osoby na pomoci jiné fyzické osoby se posuzuje na základě hodnocení schopnosti osoby zvládat celkem 36 stanovených úkonů, a to 18 úkonů péče o vlastní osobu a 18 úkonů soběstačnosti.“³⁷ Počet úkonů, při kterých osoba potřebuje pomoc určuje zařazení do stupně závislosti. Příspěvek na péči je určován ve čtyřech stupních³⁸.

Dle § 8 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, se osoba považuje za závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve:

- a) stupni I (lehká závislost), osoba potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než 12 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby do 18 let věku při více než 4 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti
- b) stupni II (středně těžká závislost), osoba potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než 18 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti

34 MICHALÍK, Jan. *Smluvní vztahy v sociálních službách*. 1. vyd. Praha : VCI ZP, 2008. 224 s. ISBN 80-903658-1-7. s. 15.

35 MICHALÍK, Jan. *Smluvní vztahy v sociálních službách*. 1. vyd. Praha : VCI ZP, 2008. 224 s. ISBN 80-903658-1-7. s. 15.

36 MICHALÍK, Jan. *Smluvní vztahy v sociálních službách*. 1. vyd. Praha : VCI ZP, 2008. 224 s. ISBN 80-903658-1-7. s. 17-18.

37 KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči : Komentář, právní předpisy od 1.8.2009*. 3. aktualiz. vyd. Olomouc : Anag, 2009. 423 s. ISBN 978-80-7263-559-7. s. 18.

38 MICHALÍK, Jan. *Smluvní vztahy v sociálních službách*. 1. vyd. Praha : VCI ZP, 2008. 224 s. ISBN 80-903658-1-7. s. 17-18..

nebo u osoby do 18 let věku při více než 10 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti

- c) stupni III (těžká závislost), osoba potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než 24 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby do 18 let věku při více než 15 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti
- d) stupni IV (úplná závislost), osoba potřebuje každodenní pomoc nebo dohled při více než 30 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby do 18 let věku při více než 20 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti

3.4 Výše příspěvku na péči

Výše příspěvku je zákonem pevně stanovena. Výše je odstupňována do čtyř stupňů.

Dle § 11 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách: „*Výše příspěvku pro osoby do 18 let věku činí za kalendářní měsíc:*

- a) 3.000 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost)*
- b) 5.000 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost)*
- c) 9.000 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost)*
- d) 12.000 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost)“*

Dle § 11 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách: „*Výše příspěvku pro osoby starší 18 let činí za kalendářní měsíc:*

- a) 2.000 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost)*
- b) 4.000 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost)*
- c) 8.000 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost)*
- d) 12.000 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost)“*

3.4.1 Způsob výplaty příspěvku

Příspěvek je vyplácen měsíčně oprávněné osobě (zákonnému zástupci, zmocněné fyzické osobě) a to v kalendářním měsíci, za který náleží. Výplatní termín v kalendářním měsíci si určuje obecní úřad obce s rozšířenou působností sám. Příspěvek na péči musí být vyplácen do konce kalendářního měsíce, za který náleží. Vyplácí se v české měně v hotovosti (poštovní poukázkou, popřípadě v pokladně úřadu) nebo na účet určený příjemcem příspěvku na péči. Po dobu hospitalizace příjemce příspěvku na péči ve zdravotnickém zařízení je výplata příspěvku přerušena.³⁹

3.5 Řízení o příspěvku

V řízení o příspěvku se postupuje podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Řízení o přiznání se zahajuje na základě žádosti podané na příslušném obecním úřadu obce s rozšířenou působností oprávněnou osobou, jinou osobou nebo zařízením sociálních služeb. Žádost podává osoba v písemné formě na formuláři „Žádost o příspěvek na péči“, předepsaném MPSV. Pokud nemá žádost předepsané náležitosti, postupuje se dle správního řádu, sociální pracovník pomůže žadateli nedostatky odstranit na místě nebo jej vyzve k odstranění. Současně může řízení o přiznání přerušit.⁴⁰

Dále obecní úřad obce s rozšířenou působností provádí pro účely rozhodování sociální šetření, při němž sociální pracovník v domácím prostředí zkoumá, jak je žadatel soběstačný a schopný samostatného života. Sociální šetření musí být provedeno do 30 kalendářních dnů od podání žádosti na příslušný úřad. O sociálním šetření vede sociální pracovník písemný záznam. Písemný záznam o výsledku šetření zasílá spolu s kopií žádosti o příspěvek na péči na příslušnou

39 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Příspěvek na péči - doporučený postup k vybraným otázkám vztahujícím se k řízení, rozhodování, výplatě a kontrole a přechodu stávajících nároků do příspěvku na péči*. Praha, 2006.

40 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Příspěvek na péči - doporučený postup k vybraným otázkám vztahujícím se k řízení, rozhodování, výplatě a kontrole a přechodu stávajících nároků do příspěvku na péči*. Praha, 2006.

okresní správu sociálního zabezpečení (dále jen OSSZ) k posouzení stupně závislosti žadatele.⁴¹

Dnem zahájení posuzování je den, kdy byla žádost o posouzení stupně závislosti doručena na OSSZ. Lhůta pro vydání posudku je 30 kalendářních dní, nestanoví-li úřad lhůtu jinak. Po dobu posuzování žádosti OSSZ se řízení o příspěvku přerušuje. OSSZ sdělí příslušnému obecnímu úřadu s rozšířenou působností výsledek posouzení stupně závislosti žadatele a ten následně písemně vyzve žadatele k seznámení s podklady před vydáním rozhodnutí podle § 36 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád,⁴² ve věci příspěvku na péči. Pokud se žadatel tohoto práva vzdá, nebo po uplynutí dané lhůty (3 pracovní dny), vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností písemné rozhodnutí o přiznání příspěvku a jeho stupni, či nepřiznání. Proti rozhodnutí může žadatel podat do 15 dní odvolání na místě obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Odvolacím orgánem je místně příslušný krajský úřad.⁴³

3.6 Sociální šetření

„Sociální šetření vykonává v rámci správního řízení o příspěvku na péči sociální pracovník. Vždy se provádí v místě skutečného bydliště osoby žádající o příspěvek na péči. Sociální pracovník plánuje sociální šetření ve spolupráci se žadatelem, jeho zákonným zástupcem nebo jinou zúčastněnou osobou.“⁴⁴ Žadatel je povinen podrobit se sociálnímu šetření. V případě nepodrobení se sociálnímu šetření může dojít k zastavení správního řízení o příspěvku na péči.⁴⁵

Sociální pracovník v domácím prostředí zkoumá, jak je žadatel soběstačný a schopný samostatného života. Potřeba pomoci vychází z úkonů běžného

41 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Příspěvek na péči - doporučený postup k vybraným otázkám vztahujícím se k řízení, rozhodování, výplatě a kontrole a přechodu stávajících nároků do příspěvku na péči*. Praha, 2006.

42 Nestanoví-li zákon jinak, musí být účastníkům před vydáním rozhodnutí ve věci dána možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí; to se netýká žadatele, pokud se jeho žádosti v plném rozsahu vyhovuje, a účastníka, který se práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí vzdal. (§ 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád).

43 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Příspěvek na péči - doporučený postup k vybraným otázkám vztahujícím se k řízení, rozhodování, výplatě a kontrole a přechodu stávajících nároků do příspěvku na péči*. Praha, 2006.

44 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

45 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

každodenního života, při kterých potřebuje žadatel pomoc nebo dohled. Pro účely zhodnocení daných úkonů používá sociální pracovník tiskopis „Záznam o šetření závislosti osoby na pomoci jiné osoby“ vytištěný z informačního systému OKnouze/OKslužby.⁴⁶

„Při hodnocení sociální pracovník vychází z rozhovorů se žadatelem a dalšími relevantními osobami, z pozorování prostředí, ve kterém žije, a chování žadatele a dalších osob v době šetření.“⁴⁷ Orientačně zjišťuje zdravotní stav žadatele.

Vlastní hodnocení se provádí ve čtyřbodové škále, ve stupních - ***zvládá*** (ke zvládnutí úkonu nepotřebuje žádnou pomoc druhých osob), ***zvládá s dohledem*** (osoba daný úkon zvládá, ale pro kontrolu jeho správnosti potřebuje dohled druhé osoby), ***zvládá s pomocí*** (osoba úkon zvládá pouze s pomocí druhé osoby), ***nezvládá***.⁴⁸

U dětí různých věkových skupin se některé z úkonů nehodnotí. Již částečně nezvládnutý úkon se považuje za nezvládnutý. „Z hlediska hodnocení je možné akceptovat pouze to, když žadatel nemůže úkon provést, k případům, kdy provádět úkon neumí, nebo ho nechce provádět nelze přihlížet.“⁴⁹

Úkony, které posuzovaná osoba zvládá s dohledem nebo pomocí nebo je nezvládá musí sociální pracovník písemně okomentovat (v systému OKnouze/OKslužby je pro tyto komentáře vyhrazen prostor u každého jednotlivého úkonu).

Posuzované úkony jsou vyjmenovány v zákoně o sociálních službách (celkem 36) a podrobněji uvedeny v příloze č. 1 vyhlášky č. 505/2006 Sb., (viz praktická část příloha č. 2).

Sociální šetření shrne sociální pracovník v souhrnné zprávě (viz praktická část příloha č. 1). Zde by měly být uvedeny celkové poznatky a údaje pro dokreslení situace žadatele.

46 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

47 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

48 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál k sociálnímu šetření z hlediska péče o vlastní osobu a soběstačnost, říjen 2008*, Praha : VCVS ČR.

49 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál k sociálnímu šetření z hlediska péče o vlastní osobu a soběstačnost, říjen 2008*, Praha : VCVS ČR.

Sociální šetření probíhá obdobným způsobem i v zařízeních poskytujících sociální služby.

3.6.1 Zpracování a záznam o sociálním šetření

Výsledky provedeného sociálního šetření sociální pracovník zaznamenává do „Záznamu o šetření závislosti osoby na pomoci jiné osoby“. Ten zahrnuje tabulku s 36 úkony (18 úkonů péče o vlastní osobu, 18 úkonů soběstačnosti), ve které jsou vyplněny kolonky obsahující škálu zvládnání jednotlivých úkonů. Dále záznam obsahuje hodnocení schopností od „zvládá, zvládá s dohledem, zvládá s pomocí, nezvládá.“ Pro účely stanovení stupně závislosti jsou jednotlivé úkony rovnocenné a počet úkonů, které osoba sama nezvládne se počítá.⁵⁰

Druhou částí sociálního šetření je vyhotovení souhrnné zprávy ze sociálního šetření, ve které sociální pracovník popisuje výsledky svého pozorování a řízeného rozhovoru. Souhrnná zpráva by měla obsahovat sociální anamnézu klienta - zhodnocení pohybového systému, psychických schopností, sociálního prostředí, ve kterém klient žije. Tato souhrnná zpráva by měla obsahovat širší spektrum informací, než jaké jsou obsaženy v jednotlivých úkonech.⁵¹

Sociální pracovník vše zaznamenává do informačního systému Knouze/OKslužby a pořizuje o sociálním šetření písemný záznam. Na základě záznamu ze šetření a souhrnné zprávy vyhotoví žádost o posouzení stupně závislosti pro lékařskou posudkovou službu. Kopie žádosti o příspěvek na péči či návrh na změnu výše přiznaného příspěvku, písemný záznam o sociálním šetření a žádost o posouzení stupně závislosti žadatele jsou následně předány lékařské posudkové službě příslušné OSSZ.⁵²

50 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

51 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

52 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

3.7 Lékařská posudková služba okresní správy sociálního zabezpečení

Od 1. 1. 2007 do 30. 6. 2009 vyřizovaly žádosti o posouzení stupně závislosti žadatele o příspěvek na péči lékařské posudkové služby úřadů práce. Od 1. 7. 2009 náleží tato agenda OSSZ.

„Lékaři posudkové služby OSSZ vychází při posuzování žádosti z výsledku sociálního šetření provedeného sociálním pracovníkem a ze zdravotního stavu posuzované osoby doložené lékařskou zprávou od obvodního lékaře žadatele, popřípadě z výsledků vlastního vyšetření žadatele. Posudkový lékař může též posuzovanou osobu vyzvat, aby se podrobila vyšetření v určitém zdravotnickém zařízení.“⁵³

Posudkový lékař hodnotí zvládnutí jednotlivých úkonů péče o vlastní osobu a úkonů soběstačnosti z hlediska zdravotního stavu žadatele. Posudek lékařské posudkové služby slouží jako podklad pro vydání rozhodnutí o přiznání či nepřiznání příspěvku.⁵⁴

V konečném rozhodnutí se sociální pracovnice Městského úřadu Benešov (dále jen MěÚ Benešov) přiklání k návrhu stupně výše příspěvku na péči posudkového lékaře OSSZ. Jednají tak na základě metodických pokynů vydaných MPSV.

„Příspěvek na péči je dávkou poskytovanou z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, musí být přihlášeno především ke stanovení stupně závislosti posudkovým lékařem.“⁵⁵

3.8 Kontrola využívání příspěvku na péči

„Obecní úřad obce s rozšířenou působností kontroluje, zda se příspěvek na péči skutečně využívá k účelu, na který byl poskytnut. Nejedná se však o kontrolu

53 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

54 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

55 KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči 2008*. Olomouc : Anag, 2008. 376 s. ISBN 978-80-7263-462-0. s. 48.

příjemce příspěvku, ale poskytovatele sociálních služeb, jemuž příjemce z příspěvku služby hradí.“⁵⁶

„Cílem provádění kontrolního sociálního šetření je zjištění úrovně kvality poskytované péče a rozsah využívání příspěvku na péči.“⁵⁷

Pokud příjemce příspěvku nevyužívá příspěvek na péči na zajištění potřebné pomoci, může být výplata dávky po předchozím písemném upozornění zastavena nebo může být příspěvek odejmut.⁵⁸

Kontrolní sociální šetření se provádí bez předchozího ohlášení a probíhá v přirozeném sociálním prostředí příjemce. *„Sociální pracovníci jsou povinni prokázat se zvláštním oprávněním vydaným obecním úřadem obce s rozšířenou působností. Dle tohoto průkazu jsou oprávněni vstupovat se souhlasem osoby do obydlí.*“⁵⁹

Pro představu uvádím, co je v současné době obsahem kontrolních sociálních šetření:

- ověření osobních údajů příjemce příspěvku i poskytovatelů péče
- kontrola pečujících osob
- ověření, příp. doplnění telefonních kontaktů na příjemce a pečující osoby z důvodu snadnějšího kontaktování v případě potřeby
- ověření aktuálního praktického lékaře příjemce
- zjišťování současných schopností příjemce dávky (ne)zvládat úkony péče o vlastní osobu a úkony soběstačnosti
- zjišťování rozsahu pomoci poskytované příjemci
- zjišťování neohlášených hospitalizací ve zdravotnických zařízeních
- zjišťování využívání příspěvku na péči, jeho přerozdělování pečujícím osobám, poskytovatelům sociálních služeb nebo jiným institucím zajišťujícím pomoc

56 KOLDINSKÁ, Kristina. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR : Příspěvek na péči. In MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby*. 1. Praha : Portál, 2007. s. 184. ISBN 978-80-7367-310-9. s 41.

57 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

58 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

59 KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

- kontrola smluv mezi příjemcem příspěvku a poskytovateli sociálních služeb, kontrola výše úhrad za poskytování služby
- poskytování dalších informací odvíjejících se od individuálních potřeb příjemce příspěvku ⁶⁰

4 OBCE A JEJICH PRACOVNÍCI

Kapitola obce a jejich pracovníci se zaměřuje na charakterizování pojmu obce a jejich působností. V krátkosti popisuje vznik obcí s rozšířenou působností a jejich kompetence v souvislosti se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Nedílnou součástí je představení práce sociálního pracovníka „referenta“ na konkrétním městském úřadu a jeho pracovní kompetence na úseku příspěvku péči.

Dle zákona o obcích jsou obce základními územně správními celky, které tvoří společenství občanů. Z čehož vyplývá, že všichni lidé jsou obyvateli některé obce. Aby se člověk stal občanem dané obce, musí být státním občanem České republiky a být v obci hlášen k trvalému pobytu.

4.1 Obce s rozšířenou působností

„Obce s rozšířenou působností jsou mezičlánkem přenesené působnosti státní správy mezi krajskými úřady a obecními úřady. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností mají oproti ostatním obecním úřadům některé oblasti působnosti navíc, a to nejen pro svůj vlastní, základní správní obvod, ale zpravidla i pro další obce v okolí.“⁶¹

⁶⁰ KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.

⁶¹ *Wikipedia* [online]. [cit. 2010-01-15]. Obec s rozšířenou působností. Dostupné z WWW: <22. http://cs.wikipedia.org/wiki/Obec_s_rozšířenou_působností>.

Obce s rozšířenou působností, nazývané také obcemi III. stupně, vznikly díky reformě veřejné správy s účinností od 1. 1. 2003. Reforma veřejné správy byla zahájena v roce 1990 zrušením národních výborů a obnovením obecních samospráv. Obce s rozšířenou působností vykonávají vedle přenesené působnosti další působnosti svěřené jim zvláštními zákony. Upravuje je zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. Obvod každé z obcí III. stupně se člení na správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem, nazývané taky obce II. stupně. Jejich území se člení na území jednotlivých obcí, které nejsou obcemi II. ani III. stupně.⁶²

Dozor nad jednotlivými obcemi vykonávají krajské úřady pro danou oblast. Tyto úřady poskytují obcím s rozšířenou působností odbornou a metodickou pomoc, přezkoumávají rozhodnutí vydaná orgány obcí a kontrolují výkon přenesené působnosti obcí.⁶³

Obce s rozšířenou působností vykonávají následující potřebné agendy: evidence obyvatel; matrika a správní věci; vydávání cestovních a osobních dokladů, řidičských průkazů, technických průkazů; evidence motorových vozidel; živnostenské oprávnění; výplata sociálních dávek; sociálně-právní ochrana dětí; péče o staré a zdravotně postižené občany; vodoprávní řízení; odpadové hospodářství a ochrana životního prostředí; státní správa lesů, myslivosti a rybářství; doprava a silniční hospodářství; školství a kultura, památková péče; územní plánování.

4.2 Obce a zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, upravuje postup a řízení při rozhodování o příspěvku na péči. Obce s rozšířenou působností mají při rozhodování jisté povinnosti a pravomoci.

⁶² *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha : Socioklub, 1997. 272 s. ISBN 80-902260-1-9.

⁶³ *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha : Socioklub, 1997. 272 s. ISBN 80-902260-1-9.

Řízení o příspěvku na péči se zahajuje na základě podání písemné žádosti na příslušný městský úřad obce s rozšířenou působností, podané na tiskopisu předepsaném MPSV.⁶⁴

Obec zahajuje řízení z moci úřední v případě opětovného posouzení nároku a výše dávky klienta, který příspěvek na péči již pobírá, nebo pokud dítě dosáhlo zletilosti a v posledním případě pokud dojde při kontrole využívání příspěvku na péči ke zjištění nových skutečností, které jsou důvodem pro zahájení nového řízení a nového přeposouzení dávky. Ve všech případech je nutno provést nové sociální šetření, na základě kterého se stanoví stupeň závislosti. Toto sociální šetření se uskutečňuje v přirozeném sociálním prostředí⁶⁵ žadatele. Záznam z provedeného sociálního šetření se postupuje místně příslušné OSSZ.⁶⁶

„Po provedení sociálního šetření přeruší obec s rozšířenou působností řízení o příspěvku na dobu, po kterou OSSZ posuzuje stupeň závislosti osoby.“ (§ 26 zákona č. 108/2006 Sb).

„Obecní úřad obce s rozšířenou působností kontroluje, zda příspěvek byl využit k zajištění pomoci a zda osobě, které byl příspěvek přiznán, je poskytována pomoc odpovídající stanovenému stupni závislosti.“ (§ 29 zákona č. 108/2006 Sb.).

Zákon o sociálních službách stanovuje obci v § 94 následující povinnosti:

- zajišťuje potřeby poskytování sociálních služeb občanům na svém území
- zajišťuje dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na svém území
- spolupracuje s dalšími obcemi, kraji a poskytovateli sociálních služeb při zprostředkování pomoci nebo kontaktu mezi poskytovatelem a osobou

64 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Příspěvek na péči - doporučený postup k vybraným otázkám vztahujícím se k řízení, rozhodování, výplatě a kontrole a přechodu stávajících nároků do příspěvku na péči.* Praha, 2006.

65 § 3 písm. d) zákona č. 108/2006 Sb., rozumí přirozeným sociálním prostředím „rodinu a sociální vazby k osobám blízkým, domácnost osoby a sociální vazby k dalším osobám, s kterými sdílí domácnost, a místa, kde osoby pracují, vzdělávají se a realizují běžné sociální aktivity.

66 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Příspěvek na péči - doporučený postup k vybraným otázkám vztahujícím se k řízení, rozhodování, výplatě a kontrole a přechodu stávajících nároků do příspěvku na péči.* Praha, 2006.

- může zpracovávat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s krajem
- spolupracuje s krajem při přípravě a realizaci střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje

4.3 Sociální pracovníci obce a jejich kompetence na úseku příspěvku na péči

Zákon o sociálních službách nově upravuje definice a náplň profese sociálního pracovníka. Definuje předpoklady k výkonu povolání sociálního pracovníka s cílem jejich sjednocení a nastolení takové úrovně odborné způsobilosti, která odpovídá náročnosti této profese. „*Sociální pracovník ve velké většině případů zprostředkovává sociální služby a pomáhá osobě, která je potřebuje, zvolit optimální škálu služeb, jež jí budou poskytovány.*“⁶⁷ Sociální pracovníci se téměř denně podílejí nebo sami rozhodují o závažných změnách v životě lidí, čímž mohou výrazně ovlivnit kvalitu života jednotlivců, rodin i skupin osob.

*„Sociální pracovník podle zákona o sociálních službách vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace.“*⁶⁸

Sociální práce se dle Úlehly opírá o 3 základní body. Za prvé jsou to zákony, předpisy a povinnosti, které z nich vyplývají. „*Druhým bodem jsou*

67 KOLDINSKÁ, Kristina. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR : Předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách. In MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby*. 1. Praha : Portál, 2007. s. 184. ISBN 978-80-7367-310-9. s. 47.

68 § 109 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

způsoby chování, jednání, myšlení, postoje, přání, názory, přesvědčení styly života, které z člověka činí klienta.“⁶⁹ Poslední bod tvoří odbornost pracovníka.

„Předpokladem k výkonu povolání sociálního pracovníka je způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost.“ (§ 110 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb.).

*„Odborné způsobilosti zákon o sociálních službách věnuje nejvíce pozornosti právě vzhledem k zodpovědné a často náročné činnosti, kterou má sociální pracovník vykonávat. Činnost sociálního pracovníka nelze vykonávat bez minimálně vyššího odborného vzdělání specializovaného na sociální práci. Zákon stanovuje sociálním pracovníkům povinnost dalšího vzdělávání tím, že absolvují specializační vzdělání zajišťované vysokými a vyššími odbornými školami, účastní se akreditovaných kurzů, odborných stáží a školicích akcí.“*⁷⁰

Pracovníci mající na starosti agendu příspěvku na péči jsou úředníky obce s rozšířenou působností, proto musí každý prokázat zvláštní odbornou způsobilost⁷¹. Ta se ověřuje ústní zkouškou. Po nástupu nového zaměstnance do pracovního poměru je nutné, aby tuto zkoušku vykonal nejpozději do 18 měsíců od přijetí do zaměstnání.⁷²

Jak jsem již uvedla, sociální šetření se provádí v přirozeném sociálním prostředí žadatele. Zaměstnanci městského úřadu obce s rozšířenou působností jsou na základě souhlasu osoby oprávněni vstupovat do obydlí, v němž osoba žije, za účelem provedení sociálního šetření nebo kontroly využívání příspěvku.

69 ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat*. 3. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN 978-80-86429-36-6. s. 24.

70 KOLDINSKÁ, Kristina. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR : Předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách. In MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby*. 1. Praha : Portál, 2007. s. 184. ISBN 978-80-7367-310-9. s. 47-48.

71 Zvláštní odborná způsobilost má obecnou a zvláštní část. Obecná část zahrnuje znalost základů veřejné správy, zvláště obecných principů organizace a činnosti veřejné správy, znalost zákona o obcích, zákona o krajích, zákona o hlavním městě Praze a zákona o správním řízení, a schopnost aplikace těchto znalostí. Zvláštní část zahrnuje znalosti nezbytné k výkonu správních činností stanovených prováděcím právním předpisem, zvláště znalost působnosti orgánů územní samosprávy a územních správních úřadů vztahující se k těmto činnostem, a schopnost jejich aplikace (§ 21 odst. 3 zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávních celků).

72 § 21 odst. 3 zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávních celků.

Při šetření se musí se prokázat zvláštním oprávněním vydaným městským úřadem obce (§ 29 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb.).

Sociální šetření i lékařský posudek je při řízení v kompetenci člověka. Každý člověk vnímá situaci druhého jiným způsobem. Sociální pracovník se snaží najít svůj vlastní přístup k hodnocení nároku na tuto dávku. Hlavním cílem je samozřejmě objektivní posouzení životní situace klienta.

4.3.1 Náplň práce sociálního pracovníka na Městském úřadu Benešov

Sociální pracovník na úseku příspěvku na péči odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Benešov má kromě sociálních šetření závislosti na pomoci i řadu dalších povinností. V této kapitole uvádím zjednodušený seznam obsahující heslovitý výčet všech současných povinností sociálního pracovníka vycházejících z pracovní smlouvy a náplně práce.

- zadávání nových žádostí o příspěvek na péči či návrhů na změnu výše přiznaného příspěvku
- provádění sociálních šetření u nových žádostí nebo návrhů na změnu výše přiznaného příspěvku, následné vypracování zprávy ze sociálního šetření pro lékařskou posudkovou službu příslušné OSSZ
- provádění kontrolních sociálních šetření, následné vypracování zprávy z kontrolního sociálního šetření (viz teoretická část příloha č. 3), dle výsledků kontrolního sociálního šetření provedení dalších potřebných kroků z něj plynoucích
- řešení usnesení o dožádání sociálního šetření - u žadatele, který má trvalý pobyt ve správním obvodě MěÚ Benešov, ale zdržuje se ve správním obvodě jiného městského úřadu. Vzhledem k místu pobytu žadatele by náš úřad provedl dožadovaný úkon s neúčelnými náklady.
- provedení sociálního šetření a vypracování zprávy na základě usnesení o dožádání sociálního šetření z jiného městského úřadu

- řešení žádostí v případě úmrtí žadatele, vyhledání oprávněných osob, která mají nárok na příspěvek
- provádění statistik (např. počet provedených sociální šetření, počet depistážních činností), absolvování školení, seminářů či kurzů
- sledování aktuálních změn v informačním programu OKnouze/OKslužby MPSV, novelizací příslušné legislativy, vydávaných metodik MPSV, odborných časopisů a publikací
- konzultace jednotlivých případů dle potřeby s kolegy - sociálními pracovníky a dávkovými specialisty, jak na úseku příspěvku na péči, tak na úseku hmotné nouze, sociálně právní ochrany dětí, konzultace s lékařskou posudkovou službou OSSZ
- vyřizování pracovních e-mailů, telefonních nebo osobních dotazů od občanů
- vyřizování dotazů obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, obecních úřadů, poskytovatelů sociálních služeb, zdravotnických zařízení, aj.
- poskytování informací, které jsou poskytovány navíc mimo běžná sociální šetření, ale vychází z potřeb žadatelů, příjemců příspěvku nebo pečujících osob
- vyřizování odvolání
- spolupráce nejen se zařízeními poskytující sociální služby, ale i zdravotnickými
- poskytování sociálního poradenství

Náplň práce sociálních pracovníků na úseku příspěvku na péči je velmi různorodá, úřad od úřadu. Rámcově je vymezena příslušnou legislativou, dále obecnou náplní práce sociálního pracovníka na městském úřadě. Odvíjí se podle velikosti daného městského úřadu a jeho správního obvodu a dále dle schématu a organizace práce na jednotlivých odborech sociálních věcí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Seznam kazuistik:

Kazuistika Nikola

Kazuistika Jan

Kazuistika paní Eva

Kazuistika pan Oldřich

Kazuistika Nikola

Nikola se narodila v dubnu roku 1990 v Praze. Je nevidomá, celkově na hranici pásma středně těžké až těžké mentální retardace.

S Nikolou jsem se poprvé setkala v Integročním centru Zahrada na Praze 3, kde jsem po dobu jednoho roku třetího ročníku Vyšší odborné školy sociálně právní v Praze vykonávala svou odbornou praxi. Po tuto dobu jsem měla možnost se s Nikolou blíže seznámit, pozorovat ji při každodenních činnostech v Integročním centru i mimo něj. Doprovázela jsem Nikolu při různých terapiích.

Od ledna roku 2007 se stala mou klientkou v rámci pobírání příspěvku na péči na MěÚ Benešov. V kazuistice podrobněji představuji proces přiznávání a využívání příspěvku na péči v životě nevidomé a mentálně retardované dívky.

Metody

Při zpracování kazuistiky jsem využívala různé metody a postupy. Využila jsem metody obsahové analýzy těchto dokumentů – pedagogických, lékařských a psychologických, které mi byly poskytnuty v Integročním centru Zahrada. Dále jsem při své práci čerpala z rozhovorů s rodiči, se speciálními pedagogy a ergoterapeuty, kteří měli Nikolu ve své péči. Veškeré poznatky a informace jsem měla možnost konzultovat s danými pracovníky Integročního centra Zahrada. V poslední řadě jsem využívala pozorování při každodenních činnostech Nikoly v Integročním centru Zahrada i mimo něj.

Informace o příspěvku na péči jsem získala v rámci svého zaměstnání, osobně jsem prováděla sociální šetření v rodině a vyřizovala celé řízení o přiznání dávky.

Rodinná anamnéza

Matka Nikoly se narodila v roce 1970, vystudovala všeobecné čtyřleté gymnázium, dále pokračovala ve studiích dvouletou nástavbou obchodního charakteru. V současné době matka vykonává příležitostné práce do čtyř hodin denně a stará se o Nikolu.

Otec se narodil v roce 1970, je vyučen v oboru kuchař-číšník. Po několika letech práce v oboru si dodělal maturitu. Pracuje jako číšník.

Nikola nemá sourozence. Oba rodiče i širší rodina jsou po zdravotní stránce v pořádku. Rodiče jsou milí, vstřícní a snaží se Nikole věnovat tu nejlepší péči. Nikola je hodně fixovaná na matku, ale v projevu má i bližší vztah k otci

Osobní anamnéza

Těhotenství s Nikolou bylo již od prvopočátku rizikové. Matka trpěla častým krvácením. Porod proběhl již ve 28. týdnu těhotenství. Nikola byla umístněna v inkubátoru, ale z technických důvodů byla převezena z porodnice v Praze do Kladna. Od 6. týdne u ní nastala retinopatie⁷³, 2x prodělala kryoterapii⁷⁴. Nikola byla na 3 měsíce hospitalizována. Rodiče pravidelně telefonovali do nemocnice 2x denně, aby se informovali na Nikolín stav, jezdili se na ní dívat. Z počátku dávali lékaři rodičům naději, že bude Nikola vidět alespoň na jedno oko, ale posléze se ukázalo, že bude Nikola úplně nevidomá. O Nikolíně zrakovém postižení byli rodiče informováni od jejího narození.

Po třech měsících si rodiče vzali Nikolu domů. Nikola se vyvíjela opožděně. Od ½ roku do 3 let s ní matka cvičila Vojtovu metodu. Od 2½ roku Nikola začala chodit sama bez pomoci rodičů. Za ruku podle matky prý chodila již mnohem dříve. Nikola má velmi dobrou orientaci v přirozeném prostředí. Od 3 let Nikola mluví, výrazně se u ní projevuje opakování druhých lidí.

Když byly Nikole tři roky, nechala ji matka vyšetřit na dětské neurologii v Motole, protože si ubližovala. Matka hledala pomoc, ale nikdo jí Nikolino sebepoškozování neobjasnil. Podle matky má Nikola tyto záchvaty nyní jen v omezené míře.

V 5 letech začala Nikola chodit do MŠ pro nevidomé děti v Praze 1. Protože byla výrazně fixovaná na matku, probíhala adaptace v této školce za její

73 Nezánětlivě onemocnění sítnice, poškozování krevních cév vyživujících sítnici, v těžkých případech dochází ke krvácení do sítnice a sklivce se závažnou poruchou zraku až ke slepotě (VOKURKA, Martin, HUGO, Jan. *Velký lékařský slovník*. 7. vyd. Praha : Maxdorf, 2007. 1069 s. ISBN 978-80-7345-130-1. s. 831.).

74 Léčba zmrazením, působením velmi nízkých teplot vzniká destrukce tkání, respektive patologických útvarů (VOKURKA, Martin, HUGO, Jan. *Velký lékařský slovník*. 7. vyd. Praha : Maxdorf, 2007. 1069 s. ISBN 978-80-7345-130-1. s. 514.).

přítomnosti. V září roku 1997 přešla Nikola dle denního stacionáře AKORD na Praze 2. Adaptace tam probíhala opět 2x týdně za přítomnosti matky. V průběhu docházení do AKORDU si Nikola začala pomaloučku zvykat na nepřítomnost matky. Na jaře roku 1998 bylo rodičům Nikoly doporučeno umístění Nikoly do Integrovaného centra Zahrada.

Do Integrovaného centra začala Nikola chodit na adaptaci od září roku 1998, z počátku 2x - 3x týdně na jednu hodinu odpoledne. Pracuje pod vedením pedagogů podle Teach programu, protože adaptace Nikoly v IC probíhala zdárně, od února začala Nikola docházet stejným způsobem, ale jednu hodinu dopoledne. Postupem času byla Nikola natolik adaptovaná, že od září roku 1999 začala navštěvovat IC na čtyři hodiny denně a byla zařazena do přípravného stupně pomocné školy. V současné době navštěvuje denní stacionář od pondělí do pátku na celé dopoledne a někdy i déle, je plně adaptována v kolektivu.

Vnímání a schopnosti

Smyslové vnímání – Nikola je schopna třídit předměty a geometrické tvary, rozpozná materiály různých povrchů, umí je pojmenovávat. Dále rozpozná různé hudební nástroje podle zvuku, učí se stále nové rytmy, intenzitu rytmu, tempo rytmu a zvuku. Pracuje s reliéfním povrchem a umí hmatem poznat povrch. Nejvíce je Nikola učena prostorové orientaci a to zejména v činnostech. Hraje různé orientační hry a snaží se překonávat bariéry v Integrovaném centru.

Rozumové vnímání – Rozumová výchova Nikoly je úzce spojena s výchovou smyslovou, s komunikací a také s rozvojem v oblasti motoriky. Při manipulačních úkolech trénuje počty do 10. Zároveň zkouší vlastnosti předmětů, jak jsou těžké, lehké, malé, velké, co je hladké a co drsné. Při komunikačních cvičení se snaží komunikovat o tom, co se bude přes den dělat, co se dělalo včera a ujasňuje si pojmy jako je „potom, teď, včera, dnes, zítra“. Při rozumové výchově se snaží pedagogové stále rozvíjet její pasivní slovní zásobu tak, aby pochopila co nejvíce pojmů a dokázala je použít v praxi.

Komunikace a socializace – práce pedagogů se hodně zaměřila právě na rozvoj komunikace a používání aktivní slovní zásoby. Snaží se, aby Nikola

opakovala slova a jednoduché věty, správně vyslovovala. Každý den se zdraví s lidmi na chodbách a jednoslovně odpovídá na jejich otázky bez větších problémů. Problémy se objevují, když je dlouho s cizím člověkem, buď ho zkouší, nedělá co má a nebo naopak se stáhne nechce nic dělat, brečí a je z této situace velmi nervózní. Často se jistí, že má poblíž známou osobu.

Sebeobsluha – Nikola samostatně trénuje a zvládá oblékání a svlékání, obouvání a zouvání bot. Stále se učí, aby si dokázala zapnout bundu, utáhnout tkaničku nebo zapnout kalhoty. Při mytí rukou, obličeje a sprchování pracuje s dopomocí. Nikola má tendence si omýt jenom pusu a to jen několika prsty. Čištění zubů zvládá bez problémů, jen nedokáže odhadnout, jak dlouho si má zuby čistit. Na toaletu si říká sama. Co se týká stolování, Nikole stále nejde úplné nabírání lžící, ale jinak je vše bez problémů.

Motorika – Jemnou i hrubou motoriku má Nikola velice dobře vyvinutou, zvládá veškeré uložené úkoly i veškeré házení, chytání, kopání do míče, posilování a různé protahovací cviky.

Společné aktivity – Nikola se účastní společného zpívání a muzikoterapie, při kterých hraje na různé Orfeovy nástroje. Hraje také na piáno. Dále se věnuje plavání a hře ve vodě, účastní se výletů, které pro děti pracovníci Integrovaného centra připravují.

Další aktivity – rehabilitace, hipoterapie, canisterapie

Psychologické vyšetření

Při vyšetření v nové situaci (při změně prostředí) je Nikola nejistá, opakovaně hledá ujištění a snaží se o sebekontrolu. Do spolupráce se dobře zapojuje u jasně strukturovaných úkolů manipulačních. U činností, které již zná, je dosti soustředěná a vytrvalá. Náročnější nebo nové úkoly přijímá lépe ve známém prostředí své třídy. Tenze však narůstá u úkolů komunikačních nebo v méně strukturované situaci.

Psychomotorický vývoj je nerovnoměrný při těžkém smyslovém postižení a vývojové poruše. K silným stránkám Nikoly patří především schopnosti mechanické paměti (zejména pro verbální materiál, ale i paměti pro sluchový

neverbální a prostorový materiál), kvalitní hudební schopnosti. Jemná motorika jen lehce neobratná, manipulační dovednosti vývojově na úrovni kolem 3 let vývojového věku.

V řeči převažují složky expresivní nad porozuměním – bohatá slovní zásoba, Nikola velmi dobře opakuje slyšená slova i slovní spojení, komunikačně řeč užívá zejména pro žádání. Dokáže odpovědět na uzavřené otázky (ano/ne, výběr z nabízených alternativ). Po formální stránce v řeči přetrvávají kvalitativní odchylky – občasné užívání frází, záměny zájmen, atypická intonace. Dominantní obtíže v oblasti utváření pojmů a porozumění komplexnějším pojmům, ale i novým verbálním spojením – úroveň porozumění dosahuje max. 2-3 let vývojového věku.

Příspěvek na péči

Od roku 1997 byla Nikola dítětem, které bylo zákonem považováno za dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči. Matka na dceru pobírala od MěÚ Benešov příspěvek při péči o osobu blízkou.

Od 1. 1. 2007 došlo k překlopení této dávky na příspěvek na péči. Dítě, které bylo podle právních předpisů považováno za dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči, se od 1. 1. 2007 považovalo za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III (těžká závislost). Od 1. 1. 2007 jí náležel příspěvek ve výši odpovídající stanovenému stupni závislosti, tj. 9.000 Kč měsíčně.⁷⁵

Ještě v lednu téhož roku 2007 podala matka Nikoly novou žádost o příspěvek na péči, dle které došlo k novému přeposouzení stupně závislosti Nikoly. Na základě této žádosti provedly sociální pracovnice MěÚ Benešov potřebné sociální šetření s Nikolou a její matkou v místě jejich bydliště, při kterém se zjišťovala schopnost samostatného života Nikoly z hlediska péče o vlastní osobu a soběstačnosti. Sociálním šetřením bylo zjištěno, že Nikola nezvládá nebo zvládá s pomocí anebo s dohledem 29 úkonů péče o vlastní osobu,

75 KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči 2008*. 1. vyd. Olomouc : ANAG, 2008. 376 s. ISBN 978-80-7263-462-0. s.14.

úkonů soběstačnosti. Následně bylo provedeno posouzení stupně závislosti příslušným úřadem lékařské posudkové služby úřadu práce, dle kterého Nikola nezvládá nebo zvládá s pomocí anebo s dohledem 27 úkonů péče o vlastní osobu, úkonů soběstačnosti.

Dle posudku lékařské posudkové služby vydaného v dubnu roku 2007 Nikola potřebovala z důvodů dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pomoc při úkonech péče o vlastní osobu: příprava stravy; podávání, porcování stravy; přijímání stravy, dodržování pitného režimu; koupání nebo sprchování; péče o ústa, vlasy, nehty, holení; výkon fyziologické potřeby včetně hygieny; chůze po schodech nahoru a dolů; výběr oblečení, rozpoznání jeho správného vrstevní; oblékání, svlékání, obouvání, zouvání; orientace v přirozeném prostředí; provedení si jednoduchého ošetření; dodržování léčebného režimu.

Dále Nikola potřebovala z důvodů dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pomoc při úkonech soběstačnosti: komunikace slovní, písemná, neverbální; orientace vůči jiným fyzickým osobám, v čase a mimo přirozené prostředí; nakládání s penězi nebo jinými cennostmi; obstarávání osobních záležitostí; uspořádání času, plánování života; zapojení se do sociálních aktivit odpovídajících věku; obstarávání si potravin a běžných předmětů (nakupování); mytí nádobí; běžný úklid v domácnosti; péče o prádlo; přepírání drobného prádla; péče o lůžko; obsluha běžných domácích spotřebičů; manipulace se zámky, otevírání, zavírání oken a dveří; udržování pořádku v domácnosti, nakládání s odpady. Posudek byl vydán s platností do dubna roku 2008, kdy Nikola nabyla zletilosti.

Od ledna roku 2007 došlo ke zvýšení příspěvku na péči ze stupně III na stupeň IV v částce 11.000 Kč měsíčně.

Finanční částku příspěvku na péči rodiče Nikolky využívali na hrazení sociálních služeb poskytovaných v Integračním centru Zahrada, na péči poskytovanou osobním asistentem, jehož služby byla rodina nucena občas využívat a dále byl příspěvek odměnou za jejich vlastní péči, kterou dceři poskytovali.

Jelikož lékařský posudek platil do dubna roku 2008, doby zletilosti Nikoly, zahájil MěÚ Benešov v květnu roku 2008 nové řízení z moci úřední, ve věci opětovného posouzení nároku a výše příspěvku na péči. Opět bylo provedeno sociální šetření v místě bydliště s Nikolou a jejími rodiči. Při sociálním šetření byla Nikola z počátku velmi roztržitá, na mou osobu si z Integrovaného centra Zahrada nevzpomínala, ale po chvíli komunikace s ní se uklidnila a moc pěkně, v rámci svých možností, spolupracovala. Nikola již byla posuzována jako dospělá osoba. Sociálním šetřením bylo zjištěno, že Nikola nezvládá nebo zvládá s pomocí anebo s dohledem 31 úkonů péče o vlastní osobu, úkonů soběstačnosti. Následně bylo provedeno posouzení stupně závislosti příslušným úřadem lékařské posudkové služby úřadu práce, dle kterého Nikola nezvládá nebo zvládá s pomocí anebo s dohledem 30 úkonů péče o vlastní osobu, úkonů soběstačnosti. Posudek lékařské posudkové služby byl vydán v červenci roku 2008 s trvalou platností.

MěÚ Benešov vydal z moci úřední v červenci roku 2008 nové rozhodnutí o přiznání příspěvku na péči ve stupni IV, v částce 11.000 Kč měsíčně.

V srpnu roku 2009 došlo účinností novely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, k navýšení příspěvku na péči z 11.000 Kč na 12.000 Kč měsíčně.

Výhled do budoucna

Nikola je 19tiletá nevidomá dívka trpící středně těžkou až těžkou mentální retardací. Lékaři jí doporučují pokračovat ve výuce v rámci stávajícího strukturovaného přístupu s názornou oporou. Důležité je sdílení pozornosti, zájmů a emocí. K prioritám dále patří rozšiřování schopnosti většího porozumění řeči a tvoření složitějších slovních pojmů a kompletní rozvoj sebeobslužných dovedností.

Do 26 let bude moci navštěvovat denní stacionář v Integrovaném centru Zahrada, poté budou muset rodiče vyhledat nové zařízení, které bude moci Nikola navštěvovat a nadále se zde rozvíjet.

Příspěvek na péči je jí poskytován v nejvyšším stupni s trvalou platností.

Kazuistika Jan

Jan se narodil v březnu roku 1987 v Benešově. Jde o chlapce s těžkou smíšenou poruchou osobnosti. V současnosti je v plném invalidním důchodu, žije ve společné domácnosti s matkou a mladším bratrem.

Metody

S Janem jsem se setkávala při sociálních šetřeních prováděných v rodině v rámci řízení o příspěvku na péči, při konzultacích na sociálním odboru MěÚ Benešov. Kazuistika je zpracována na základě obsahové analýzy dokumentů (spisová dokumentace vedená Agenturou Rytmus, spisová dokumentace o příspěvku na péči MěÚ Benešov), rozhovorů a pozorování při šetřeních a konzultacích s Janem, jeho matkou a babičkou.

Rodinná anamnéza

Rodiče jsou po zdravotní stránce v pořádku, v Janových dvanácti letech se rozvedli. Jan má o tři roky mladšího bratra. Na Janově výchově se z počátku podíleli oba rodiče, po rozvodu byl vychováván jen matkou a babičkou, která do rodiny pravidelně dochází. Jan žije v bytě se svou matkou a mladším bratrem.

Osobní anamnéza

Již od tří let je v evidenci na psychiatrii, kam pravidelně dochází i v současné době. Jan je vyučený v oboru pomocné kuchařské práce, po dobu studia bydlel na internátě, kam pravidelně každý týden sám dojížděl autobusem.

Po vyučení jeho matka vyhledala pomoc občanského sdružení Rytmus,⁷⁶ jelikož chlapce nechtěl nikdo zaměstnat z důvodu jeho nechuti k jakékoli práci a neschopnosti dodržovat jakýkoli režim. Do občanského sdružení Rytmus Jan docházel po dobu dvou let.

76 Podporované zaměstnávání [online]. [cit. 2010-02-13]. Rytmus, o.s. Dostupné z WWW: <www.rytmus.org/index.php/organizace.html>. (Posláním o.s. Rytmus je umožnit lidem se znevýhodněním aktivní zapojení a seberealizaci zejména při vzdělávání a pracovním uplatnění v běžném prostředí).

Diagnostika znalostí a dovedností Jana dle agentury Rytmus. Jan se chová pasivně, je třeba ho stále pobízet k jednotlivým dílčím aktivitám. Je těžké rozeznat jeho kladné či záporné reakce. Často odpovídá jen „nevím“. Je velmi obtížné zjistit, co skutečně chce. Nepamatuje si důležité údaje (např. v den svých dvacátých narozenin si nevzpomněl na datum narození). Při návštěvě pracoviště je třeba mu připomenout představení. Ostatní dovednosti zvládá bez podpory. Během první návštěvy u zaměstnavatele při neformálním pohovoru po skončení exkurze požádal zaměstnavatele o cigaretu. Při následném rozhovoru s konzultantem uznal nevhodnost chování. Dle sdělení zaměstnavatele soustředěnost na pracovní činnost byla velmi nedostačující, u samostatné činnosti nevykonává to co má. V zaměstnání nevyhledává sociální kontakty, spíše se kolektivu straní, straní se rozhovorům jak s nadřízenými, tak spolupracovníky. Odmítá samostatně telefonovat zaměstnavatelům, požaduje v tomto plnou oporu konzultanta. Má tendence přenechávat jakékoli vyřizování na matku.

Při běžném rozhovoru, pokud ho téma zaujme (rybaření, hudba, počítačová technika) reaguje adekvátně, účastní se rozhovoru běžným způsobem.

Na schůzky v agentuře se samostatně neomluví včas, do zaměstnání byl vždy omlouván matkou anebo byl matkou přinucen, aby si do zaměstnání zavolal.

Při exkurzích na pracovištích je třeba ho opakovaně vybízet k aktivitě a pozornosti. K tématu hovoru je třeba se občas vracet. Po upozornění je schopen v hovoru na dané téma pokračovat. Teoreticky dovede říci, jaké jsou výhody chození do práce.

Jan není schopen samostatně odejít na autobus, vstát včas, apod. Je třeba maximální podpora ze strany matky.

Hodnotu peněz chápe omezeně, má nereálné představy o hodnotě věcí a o tom, kolik prostředků má k dispozici. Není schopen sestavit reálný rozpočet.

Při aktivitách v agentuře prokázal znalost různých profesí, konkrétní zaměstnavatele zná jen v malé míře.

Doporučení – provádění poradenské činnosti zaměřené na volbu povolání, zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti. Teoretická a praktická příprava

na zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost. Zprostředkování zaměstnání. Vytváření vhodných podmínek pro výkon zaměstnání.

V evidenci agentury Rytmus byl Jan dva roky, po tuto dobu vystřídal několik zaměstnání především ve svém vyučeném oboru, nikdy v nich nesetřval déle jak tři měsíce. Vždy byl pracovní poměr ukončen ze strany zaměstnavatele. Po dvou letech byl Jan z evidence agentury Rytmus pro nespolupráci vyloučen.

Od osmnácti let pobírá Jan plný invalidní důchod, který mu byl přiznán druhým odvoláním u Krajského úřadu.

Příspěvek na péči

V březnu roku 2007 podala Janova matka synovi první žádost o příspěvek na péči. Ještě téhož měsíce bylo provedeno v rodině sociální šetření. Při sociálním šetření byl přítomen Jan, a jeho pečující osoby, matka s babičkou. Již při prvním šetření se snažila matka striktně jednat za Jana a nechtěla ho nechat komunikovat. Měla již dopředu vyplněný záznam šetření úkonů soběstačnosti i péče o vlastní osobu a po sociální pracovníci vyžadovala, aby vyplnila záznamový arch, tak jak chce ona. Výsledkem sociálního šetření byl návrh na stupeň I závislosti (podle vyjádření matky by sociální šetření vyšlo na stupeň IV těžká závislost). Následně došlo k přeposouzení zdravotního stavu lékařskou posudkovou službou úřadu práce v Benešově. Dle výsledku lékařské posudkové služby z května roku 2007 Jan není osobou, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je závislá na pomoci jiné fyzické osoby. Jan byl vyzván MěÚ Benešov, aby se dostavil a vyjádřil se k podkladům pro rozhodnutí⁷⁷ ve věci příspěvku na péči. Tohoto práva nevyužil. V květnu roku 2007 vydal MěÚ Benešov rozhodnutí o nepřiznání příspěvku na péči. Ještě v květnu se Jan proti rozhodnutí odvolal. MěÚ Benešov postoupil odvolání spolu se spisovou dokumentací Krajskému úřadu

77 Nestanoví-li zákon jinak, musí být účastníkům před vydáním rozhodnutí ve věci dána možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí; to se netýká žadatele, pokud se jeho žádosti v plném rozsahu vyhovuje, a účastníka, který se práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí vzdal. (§ 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád).

středočeského kraje. V říjnu roku 2007 nabylo právní moci rozhodnutí krajského úřadu, které odvolání zamítlo a potvrdilo rozhodnutí MěÚ Benešov.

V dubnu roku 2008 podala matka Janovi druhou žádost o příspěvek na péči. Sociální šetření v rodině prováděla nová sociální pracovnice. Dle jejího posouzení navrhla stupeň I lehká závislost. Lékařská posudková služba znovu posoudila Jana jako osobu nezávislou. MěÚ Benešov vyzval Jana k vyjádření k podkladům pro rozhodnutí. Jan se se svou matkou dostavil k nahlédnutí do spisové dokumentace a následně matka doložila Janovo písemné vyjádření k podkladům pro rozhodnutí, ve kterém nesouhlasí s výsledkem lékařské posudkové služby. Jako přílohu přiložili lékařský posudek z psychiatrie, vyjádření agentury Rytmus. Na základě těchto vyjádření rozhodla sociální pracovnice o přiznání stupně I lehká závislost. Na dobu trvání jednoho roku.

V dubnu roku 2009 došlo další sociální pracovníci k zahájení nového řízení z moci úřední ve věci opětovného posouzení nároku a výše z důvodu končícího lékařského posudku. Sociální šetření bylo provedeno tentokrát dvěma sociálními pracovníci v místě bydliště Jana. Sociálnímu šetření byla přítomna i matka s babičkou.

Návrhem stupně závislosti provedeného šetření byla nezávislost. Dle nového výsledku lékařské posudkové služby byl Jan opět posouzen za osobu nezávislou.

Jan byl opět písemně vyzván k seznámení se s podklady před vydáním rozhodnutí. Této možnosti využil a znovu doložil písemné vyrozumění a nové lékařské zprávy.

Sociální pracovnice rozhodla na základě provedeného sociálního šetření a výsledku lékařské posudkové služby od srpna roku 2009 odejmout příspěvek na péči.

V srpnu roku 2009 podal Jan další žádost o příspěvek na péči. Na základě této žádosti bylo opět provedeno sociální šetření dvěma sociálními pracovníci v místě bydliště Jana, za přítomnosti obou pečujících osob, matky a babičky. Dle vyjádření matky byla veškerá sociální šetření pro ni velice psychicky vyčerpávající a několik dní se na ně musela psychicky připravovat. Jan šetření

zvládal bez obtíží. Matka byla při posledním šetření velice agresivní, urážela sociální pracovnice. Syna v jeho přítomnosti slovně shazovala a urážela. Jan byl při šetření apatický a za přítomnosti matky odmítal hovořit. Matka byla s výsledkem sociálního šetření sociálních pracovníků nespokojena a stále si vedla svou o velice špatném stavu svého syna. Sociální pracovnice se snažily být při šetření velmi objektivní, ale matka Jana s nimi nesouhlasila a sociální šetření nemohlo být z důvodu její stupňující se agresivity dokončeno. Jan souhlasil s novým termínem provedení nového šetření jinými sociálními pracovníky. Nové šetření provedly vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví a vedoucí oddělení sociálních dávek. Dle jejich posouzení není Jan osobou závislou, taktéž zněl i výsledek lékařské posudkové služby OSSZ.

Jan znovu využil seznámení se s podklady před vydáním rozhodnutí a společně s matkou nahlédl do spisové dokumentace a písemně se vyjádřil. V prosinci roku 2009 vydal MěÚ Benešov rozhodnutí o nepřiznání příspěvku na péči. Ještě téhož měsíce doručila matka na městský úřad odvolání proti rozhodnutí nepřiznat příspěvek na péči. Odvolání bylo postoupeno Krajskému úřadu Středočeského kraje.

Řízení o přiznání příspěvku na péči je v současnosti v odvolacím jednání Krajského úřadu Středočeského kraje.

Kazuistika paní Eva

Paní Eva se narodila v září roku 1925 v Benešově. Celý život prožila v Sázavě, kde od narození vyrůstala.

Metody

S paní Evou jsem se setkávala při sociálních šetřeních. Využila jsem metody obsahové analýzy dokumentů (spisová dokumentace o příspěvku na péči MěÚ Benešov, smlouva o poskytnutí sociálních služeb pečovatelskou službou).

Dále jsem při své práci čerpala z rozhovorů s paní Evou a její dcerou. V poslední řadě jsem využívala pozorování při sociálních šetřeních.

Osobní anamnéza

Paní Eva se narodila do úplné rodiny jako třetí dcera. Její sestry již nežijí. V devatenácti letech se provdala, o rok později porodila dceru. Celý život pracovala jako učitelka Základní školy v Sázavě. V šedesáti letech ovdověla.

Příspěvek na péči

V červnu roku 2007 si paní Eva podala první žádost o příspěvek na péči. Ještě téhož měsíce s ní bylo provedeno sociální šetření v místě bydliště. Při sociální šetření byla přítomna paní Eva a její pečující osoba, dcera. Při sociálním šetření byla paní Eva velmi komunikativní, působila jako velice inteligentní žena s velkým rozhledem.

Zpráva ze sociálního šetření - Sociální šetření bylo provedeno po předchozí telefonické domluvě v místě bydliště žadatelky, za přítomnosti dcery. Paní Eva žije ve dvougeneračním bytě s dcerou, která jí vypomáhá. Artróza, skolióza, osteoporóza, zdeformovaná kostrč. Nevydrží dlouho sedět, nucena polehávat. Venku se pohybuje za pomoci dvou francouzských berlí, chůze po bytě přidržuje se nábytku. Po operaci karpálního tunelu. Dochází na pedikúru. Dle jejího vyjádření poslední dobou hodně zapomíná. Orientována v čase i prostoru. Využívá pečovatelské služby - 2x týdně dovoz obědů, občasný nákup, doprovod k lékaři. Úkony péče o vlastní osobu zvládá, potřebuje pomoc jen s koupáním. Úkony soběstačnosti v převaze také zvládá, potřebuje pomoc pouze s vyřizováním osobních záležitostí, nákupy, větším úklidem v domácnosti a úkony spojenými s chodem a udržováním domácnosti.

Výsledkem sociálního šetření byl návrh na nezávislost. Následně došlo k přeposouzení zdravotního stavu Lékařskou posudkovou službou úřadu práce v Benešově. Dle výsledku lékařské posudkové služby vydaného v srpnu roku 2007 paní Eva není osobou, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je závislá na pomoci jiné fyzické osoby. Paní Eva byla vyzvána MěÚ

Benešová, aby se dostavila a vyjádřila se k podkladům pro rozhodnutí⁷⁸ ve věci příspěvku na péči. Tohoto práva nevyužila. V září roku 2007 vydal MěÚ Benešová rozhodnutí o nepřiznání příspěvku na péči. Do patnácti dní se paní Eva proti rozhodnutí odvolala. MěÚ Benešová postoupil odvolání spolu se spisovou dokumentací klientky Krajskému úřadu středočeského kraje. V březnu roku 2008 nabylo právní moci rozhodnutí krajského úřadu, které odvolání zamítlo a potvrdilo rozhodnutí MěÚ Benešová.

V květnu roku 2009 podala dcera matce novou žádost o příspěvek na péči z důvodu zhoršení zdravotního stavu. Na základě této žádosti bylo v červnu roku 2009 provedeno sociální šetření v místě bydliště Paní Evy, za přítomnosti dcery. Sociálním šetřením bylo zjištěno, že došlo k celkovému zhoršení zdravotního stavu, především pohyblivost. Paní Eva již nemohla sama chodit a byla celodenně upoutána na lůžko. Na její psychiku velmi negativně působila její nepohyblivost. Při šetření byla apatická, komunikovala minimálně. S většinou úkonů péče o vlastní osobu potřebovala pomoc druhé osoby. Úkony soběstačnosti v převaze nezvládala. Většinu péče jí poskytovala dcera, která byla v té době nezaměstnaná. Dále využívala pečovatelské služby na každodenní dovážku obědů, pravidelné nákupy, dovoz k lékaři a větší úklidy. Dle výsledku sociálního šetření paní Eva celkem nezvládala nebo zvládala s pomocí 28 úkonů.

Následně došlo v červenci roku 2009 k přeposouzení zdravotního stavu lékařskou posudkovou službou OSSZ. Dle výsledku lékařské posudkové služby vydaného v září roku 2009 paní Eva je osobou, u které byl zjištěn stupeň III těžké závislosti na pomoci jiné fyzické osoby. Paní Eva se předem ve své žádosti o příspěvek na péči vzdala práva na vyjádření k podkladům před vydáním rozhodnutí.

V září roku 2009 vydal MěÚ Benešová rozhodnutí o přiznání příspěvku na péči. Ještě téhož měsíce byla paní Eva hospitalizována v nemocnici z důvodu

78 Nestanoví-li zákon jinak, musí být účastníkům před vydáním rozhodnutí ve věci dána možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí; to se netýká žadatele, pokud se jeho žádosti v plném rozsahu vyhovuje, a účastníka, který se práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí vzdal (§ 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád).

značného oslabení organismu. Po dvou dnech hospitalizace v nemocnici zemřela. Příspěvek na péči byl vyplacen po smrti paní Evy její pečující osobě, dceři.

Kazuistika pan Oldřich

Pan Oldřich se narodil v dubnu roku 1930 v Benešově. Vyrůstal v Benešově, zbytek života prožil v nedalekých Čerčanech.

Metody

Obsahová analýza dokumentů – spisová dokumentace o příspěvku na péči MěÚ Benešov. Rozhovory s manželkou a dcerou pana Oldřicha.

Osobní anamnéza

Pan Oldřich byl jedináček. V devatenácti letech se oženil. V manželství se mu narodil syn a o tři roky později dcera. Celý život pracoval jako zedník. V šedesáti letech nastoupil do starobního důchodu, stále si přivydělával zednickými pracemi.

Příspěvek na péči

V dubnu roku 1997 byl panu Oldřichovi zvýšen důchod pro bezmocnost. Od 1. 1. 2007 došlo změnou zákona o sociálních službách k překlopení zvýšení důchodu pro bezmocnost na příspěvek na péči. Pan Oldřich tedy pobíral od 1. 1. 2007 příspěvek na péči stupeň I ve výši 2.000 Kč měsíčně.

V dubnu roku 2009 byl pan Oldřich náhle hospitalizován v Nemocnici v Benešově (bylo mu diagnostikováno onkologické onemocnění). Od května byla výplata příspěvku na péči z důvodu hospitalizace přerušena. V červenci roku 2009 byl pan Oldřich propuštěn do domácího léčení. Za měsíc květen a červen mu příspěvek na péči nenáležel, od července byla výplata příspěvku na péči obnovena. Stálou péči mu poskytovala jeho manželka a dcera. V domácím prostředí se dle výpovědi manželky a dcery jeho zdravotní stav zlepšoval.

Od října roku 2009 u něho docházelo k postupnému slábnutí organismu. Dle lékařských vyšetření nebylo možno rakovinné bujení pozastavit ani operativně ani chemoterapiemi. Manželka s dcerou už mu nedokázaly poskytnout v domácím prostředí potřebnou péči, proto byl pan Oldřich od listopadu roku 2009 hospitalizován v Hospici Dobrého Pastýře⁷⁹ v Čerčanech.

Druhý den hospitalizace podala sociální pracovnice zařízení panu Oldřichovi návrh na změnu výše přiznaného příspěvku na péči na MěÚ Benešov. Od data podání návrhu o zvýšení příspěvku na péči došlo ke změně pečujících osob z manželky a dcery na zařízení Hospic Dobrého Pastýře, kterému příspěvek na péči náleží za poskytovanou péči. Pan Oldřich ale po týdenní hospitalizaci v zařízení zemřel. MěÚ Benešov proto dále nepokračoval ve vyřizování návrhu na změnu výše příspěvku na péči a řízení o příspěvku na péči dle správního řádu zastavil.⁸⁰

⁷⁹ Hospic Dobrého pastýře [online]. [cit. 2010-02-23] Centrum-cercany.cz. Dostupné z WWW: <www.centrum-cercany.cz>.

⁸⁰ Řízení o žádosti správní orgán usnesením zastaví, jestliže žadatel zemřel nebo zanikl, pokud v řízení nepokračují právní nástupci nebo pokud není více žadatelů, anebo zanikla-li věc nebo právo, kterého se řízení týká; řízení je zastaveno dnem, kdy se správní orgán o úmrtí nebo zániku žadatele nebo o zániku věci nebo práva dozvěděl (§ 66 odst 1 písm. f) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád).

ZÁVĚR

Zákon o sociálních službách představuje nesporný pokrok. Posiluje úlohu klienta jako objednatele služby. Vytváří všem poskytovatelům péče a registrovaným poskytovatelům sociálních služeb stejné podmínky pro činnost.

Rostoucí nároky na péči o staré a nesoběstačné občany se stávají větším a větším problémem celé naší dnešní společnosti. Je to způsobeno skutečností, že lidé žijí déle? Lidé starší 80ti let potřebují pomoc častěji než lidé ve věku mezi 50ti až 80ti lety. Sociální politika našeho státu se proto snažila najít vhodné řešení odpovídající tomuto demografickému vývoji. Řešení našla ve snaze dovést společnost k návratu k rodinné péči o staré a nemohoucí občany. Příspěvek na péči, upravující zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, je jednou z pomoci seniorům a lidem bezmocným, jak se lépe vyrovnat se svízelnou situací nesoběstačnosti.

Příspěvek na péči se využívá pouze na ty výdaje, které souvisejí se zabezpečením pomoci osobě, která je závislá na pomoci jiné osoby. Může být tedy použit jako úhrada za péči, kterou zajišťuje registrovaný poskytovatel sociálních služeb a samozřejmě také na výdaje, které vznikají pečující osobě (rodinnému příslušníkovi či jiné osobě), která není poskytovatelem sociálních služeb. Oba uvedené způsoby může příjemce dávky kombinovat dle vlastní potřeby. Příspěvek na péči dává příjemcům možnost samostatně se rozhodovat o způsobu zabezpečení svých potřeb.

Lidé dostali možnost výběru a koupě sociálních služeb. Bohužel v praxi toto příliš nefunguje a často se objevuje řada problémů. Příspěvek na péči je dávkou, která je nejčastěji použita k zajištění péče především nejbližší rodinou. V menších obcích zatím senioři nejsou připraveni na to, aby si za příspěvek na péči služby nakupovali. Chápu dávku spíše jako přilepšení k důchodu. Do sociálních služeb se tak finanční prostředky vrací jen minimálně, ve větší míře je dostávají děti nebo jiní rodinní příslušníci. Podle mých vlastních zkušeností ovlivňuje příspěvek na péči i rodinné vztahy, bohužel spíše negativně. Řada příbuzných bojuje o navýšení příspěvku na péči, ale na zlepšení péče toto zvýšení

příspěvku většinou nemá vůbec vliv. S tímto souvisí i nedostatky v kontrolách využívání příspěvku na péči. Nesprávné využívání příspěvku na péči je téměř nemožné dokázat.

Zákon o sociálních službách zakotvuje příspěvek na péči pouze teoreticky. Příspěvek na péči je často hlavním tématem řady diskusí jak mezi politiky, tak i mezi lidmi. Objevují se názory jak negativní, tak pozitivní. Příspěvek je dávka, která se před svým vznikem vyvíjela několik let, ale i po jeho zavedení do praxe je třeba ho neustále zákonně upravovat, aby jeho využití bylo co nejreálnější.

Ráda bych proto prostřednictvím své bakalářské práce přispěla k rozšíření povědomí čtenáře o fungování příspěvku na péči v praktickém životě. Bakalářská práce obsahuje nejprve teoretický podklad, kde jsou uvedeny informace vztahující se k danému tématu. Praktická část, kazuistiky, mají čtenáři ukázat složitost procesu přiznávání příspěvku na péči a jeho využití v praxi.

ABSTRAKT

Název bakalářské práce: Příspěvek na péči v benešovském regionu.

Autorka práce: Soňa Novotná, DiS.

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková

Počet slov: 14 638 (bez poznámek pod čarou a vysvětlivek)

Klíčová slova: zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, příspěvek na péči, sociální služby, sociální pracovník, klient, bezmocnost, poradenství, staří lidé

Tématem bakalářské práce je příspěvek na péči v benešovském regionu. Jejím cílem je představit čtenáři problematiku příspěvku na péči od jeho vzniku, nástin historie, a jeho postupné vyvíjení v období od ledna roku 2007 do února roku 2010. Práce obsahuje teoretickou část, praktickou část a přílohy.

V teoretickém konceptu je vymezen příspěvek na péči a jeho právní úprava. Další kapitoly popisují příjemce příspěvku na péči a jejich potřeby, řízení o příspěvku na péči, problematiku sociálního šetření, práci lékařské posudkové služby a kontroly využívání příspěvku na péči. Součástí teoretické části je i kapitola vymezující téma obcí a sociálních pracovníků vybraného městského úřadu. V praktickém konceptu bakalářské práce je představena v rámci kazuistik problematika klientů využívajících příspěvek na péči.

Přílohy obsahují příklady závěrečných zpráv z provedeného sociálního šetření, přehled úkonů posuzovaných při sociálním šetření u dospělého žadatele, záznam o kontrole využívání příspěvku na péči, statistické údaje o příspěvku na péči MěÚ Benešov.

ABSTRACT

Title of the bachelor thesis: The care allowance within the Benešov region.

Author of the bachelor thesis: Soňa Novotná, DiS.

Name of the supervisor: Mgr. Jana Šimečková

Word count:14 638

Key words: Act No. 108/2006 of Collection of Laws on social services, care allowance, social services, social worker, client, helplessness, consulting, anciantry

The bachelor thesis is engaged in the care allowance within the Benešov region. The aim is to introduce the care allowance issue to the reader since its beginning, mention the history and explain the continuous development in the period of January 2007 - February 2010. The bachelor thesis includes theoretical part, practical part and appendices.

The care allowance and its legal regulation are defined in the theoretical concept. Other chapters explain the care allowance recipient and his/her needs, care allowance proceedings, social investigation issue, work of medical advisory service and control of the care allowance's use. A chapter defining the issue of municipalities and social workers of the chosen municipal office is also a part of the theoretical part. The issue of clients using care allowance with regard to casuistry is introduced in the practical concept of this bachelor thesis.

Appendices contain instances of final reports of conducted social investigations, summary of acts considered in the social investigation of an adolescent applicant, records of control of the care allowance use, Benešov's municipal office statistical data on care allowance.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál k sociálnímu šetření z hlediska péče o vlastní osobu a soběstačnost*, říjen 2008, Praha : VCVS ČR.
2. KOLÁŘOVÁ, Ilona. *Metodický materiál - sociální šetření*, červen 2009, Praha : VCVS ČR.
3. KOLDINSKÁ, Kristina. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR : Příspěvek na péči. In MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby*. 1. Praha : Portál, 2007. s. 184. ISBN 978-80-7367-310-9.
4. KOLDINSKÁ, Kristina. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR : Předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách. In MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby*. 1. Praha : Portál, 2007. s. 184. ISBN 978-80-7367-310-9.
5. KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči 2008*. 1. vyd. Olomouc : ANAG, 2008. 376 s. ISBN 978-80-7263-462-0.
6. KRÁLOVÁ, Jarmila, RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči : Komentář, právní předpisy od 1. 8. 2009*. 3. aktualiz. vyd. Olomouc : Anag, 2009. 423 s. ISBN 978-80-7263-559-7.
7. KRAJSKÝ ÚŘAD STŘEDOČESKÉHO KRAJE. *Příspěvek při péči o osobu blízkou po nabytí účinnosti zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*. Praha, 2006.
8. MATOUŠEK, Oldřich, et al. *Sociální služby*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. 184 s. ISBN 978-80-7367-310-9.

9. MICHALÍK, Jan. *Smluvní vztahy v sociálních službách*. 1. vyd. Praha : VCIZP, 2008. 224 s. ISBN 80-903658-1-7.
10. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Příspěvek na péči - doporučený postup k vybraným otázkám vztahujícím se k řízení, rozhodování, výplatě a kontrole a přechodu stávajících nároků do příspěvku na péči*. Praha, 2006.
11. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha : Socioklub, 1997. 272 s. ISBN 80-902260-1-9.
12. PICHAUD, Clément, THAREAUOVÁ, Isabelle. *Soužití se staršími lidmi*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. 156 s. ISBN 80-7178-184-3.
13. ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat*. 3. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2004. 128 s. ISBN 978-80-86429-36-6.
14. VOKURKA, Martin, HUGO, Jan. *Velký lékařský slovník*. 7. vyd. Praha : Maxdorf, 2007. 1069 s. ISBN 978-80-7345-130-1.
15. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
16. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
17. Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků.
18. Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností.

19. Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.
20. Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou s provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
21. *Senát* [online]. 2009 [cit. 2010-02-23]. Senát. Dostupné z WWW: <21. <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=53301>>.
22. *Wikipedia* [online]. [cit. 2010-01-15]. Obec s rozšířenou působností. Dostupné z WWW: <22. http://cs.wikipedia.org/wiki/Obec_s_rozšířenou_působností>.
23. *Podporované zaměstnávání* [online]. [cit. 2010-02-13]. Rytmus, o.s. Dostupné z WWW: <www.rytmus.org/index.php/organizace.html>.
24. *Hospic Dobrého pastýře* [online]. [cit. 2010-02-23] Centrum-cercany.cz. Dostupné z WWW: <www.centrum-cercany.cz>.

III. PŘÍLOHY

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Příklady závěrečných zpráv z provedeného sociálního šetření výzkum

Příloha č. 2: Úkony posuzované při sociálním šetření u dospělého žadatele

Příloha č. 3: Záznam o kontrole využívání příspěvku na péči

Příloha č. 4: Městský úřad Benešov - statistické údaje

Příloha č. 1: Příklady závěrečných zpráv z provedeného sociálního šetření

Zpráva ze sociálního šetření:

Sociální šetření bylo provedeno po předchozí telefonické domluvě v místě bydliště žadatelky, za přítomnosti pečující osoby, dcery.

Žadatelka bydlí v bytě 1+1 v 1. patře panelového domu s výtahem. Dne 13. 1. 2009 jí zemřel manžel, je ve špatném psychickém stavu. Dlouhé roky má zdravotní potíže. Je držitelkou průkazu ZTP cca od roku 1991. Pohybuje se pouze s obtížemi s pomocí 2 francouzských berlí. Pečovatelkou službu zatím nevyužívá, ale uvažuje o ní. Denně za ní dochází dcera, která bydlí na stejném sídlišti a sousedka, která bydlí na téže patře. Sousedka jí nakoupí během dne a přijde kdykoliv jí požádá. Protože má byt nově zrekonstruovaný, upravená kuchyňská linka, ze speciální stoličky pohodlně dosáhne na plochu linky, problém je s dosažením do polic. Koupelnu má upravenou na sprchový kout. S pomocí si sedne na židli a osprchuje se. Nákupy sama nezvládne, trpí špatnou pohyblivostí má i slabost v rukách a špatně se jí dýchá.

Úkony péče o vlastní osobu žadatelka v převaze zvládá, při úkonech soběstačnosti potřebuje pomoc druhé osoby.

Zpráva ze sociálního šetření:

Sociální šetření bylo provedeno po předchozí telefonické domluvě s manželkou žadatele, v místě jeho bydliště, za přítomnosti pečující osoby, manželky.

Žadatel žije se svou rodinou v rodinném domě. Celodenní péči mu poskytují manželka a děti. Při sociálním šetření byl na lůžku, byl velmi komunikativní, spolupráce i s manželkou.

Dne 4. 10. 2007 prodělal žadatel úraz. V zaměstnání došlo ke zhroucení jeřábu a žadatel z něho spadl z výšky 36 m. Pádem prodělal spoustu zlomenin po celém těle a jiných závažných zranění (viz lékařská zpráva přiložená jako příloha žádosti). Nedošlo u něho k poranění míchy ani mozku.

Od listopadu roku 2007 byl umístěn v rehabilitačním zařízení Kladruba do konce dubna roku 2008. Po celou dobu měl sešroubovanou pánev (viz obrázek přiložený jako příloha). Cca před 14 dny došlo k předčasnému odstranění šroubů, jelikož žadateli způsobovaly velkou bolest.

Od května roku 2008 je v domácí péči. Po psychické stránce je zcela v pořádku. Má zapůjčené polohovací lůžko, na kterém tráví většinu dne. Při pohybu používá francouzské berle a pomoc druhé osoby. Venku se pohybuje minimálně, pouze za pomoci druhé osoby na invalidním vozíku, ale nevydrží dlouho sedět. Při vstávání z postele mu musí někdo pomoci, sám by v současné době nevstal. Většinu úkonů sám nezvládá nebo při nich potřebuje pomoc druhé osoby. Má nefunkční močový měchýř - nutnost cévkování. Stále si však stěžuje na bolesti kostí. Dne 3. 6. 2008 začíná s novými rehabilitacemi.

Jeho zdravotní stav se do budoucna bude snad zlepšovat, ale v současné době je odkázaný na péči své rodiny. Tento stav ještě nějakou dobu bude trvat.

Příloha: lékařská propouštěcí zpráva, obrázek z rentgenu.

Příloha č. 2: Úkony posuzované při sociálním šetření u dospělého žadatele

I. Úkony péče o vlastní osobu

a) příprava stravy:

1. rozlišení jednotlivých druhů potravin a nápojů,
2. výběr nápojů,
3. výběr jednoduchých hotových potravin podle potřeby a účelu,
4. vybalení potravin,
5. otevírání nápojů;

b) podávání a porcování stravy:

1. podávání stravy v obvyklém denním režimu,
2. schopnost dát stravu na talíř nebo misku a jejich přenesení,
3. rozdělení stravy na menší kousky za používání alespoň lžice,
4. míchání, lití tekutin,
5. uchopení nádoby s nápojem,
6. spolehlivé a bezpečné přenesení nápoje, lahve, šálku nebo jiné nádoby;

c) přijímání stravy, dodržování pitného režimu:

1. přenesení stravy k ústům alespoň lžící,
2. přenesení nápoje k ústům,
3. konzumace stravy a nápojů obvyklým způsobem;

d) mytí těla:

1. umytí rukou, obličeje,
2. utírání se;

e) koupání nebo sprchování:

1. provedení celkové hygieny, včetně vlasů,
2. péče o pokožku;

f) péče o ústa, vlasy, nehty, holení:

1. čištění zubů nebo zubní protézy,
2. česání vlasů,
3. čištění nehtů, stříhání nebo opilování nehtů,
4. holení;

g) výkon fyziologické potřeby včetně hygieny:

1. regulace vyprazdňování moče a stolice,
2. zaujetí vhodné polohy při výkonu fyziologické potřeby,
3. manipulace s oděvem před a po vyprázdnění,
4. očista po provedení fyziologické potřeby,
5. vyhledání WC;

h) vstávání z lůžka, uléhání, změna poloh:

1. změna polohy těla z polohy v leže do polohy v sedě nebo ve stoji a opačně, popřípadě s přidržováním nebo s oporou,
2. změna polohy ze sedu a do sedu,
3. změna polohy z boku na bok;

i) sezení, schopnost vydržet v poloze v sedě:

1. schopnost vydržet v poloze v sedě po dobu alespoň 30 minut,
2. udržování polohy těla v požadované poloze při delším sezení;

j) stání, schopnost vydržet stát:

1. stání, popřípadě s přidržováním nebo s oporou o kompenzační pomůcku,
2. setrvání ve stoji, popřípadě s přidržováním nebo s oporou po dobu alespoň 10 minut;

k) přemísťování předmětů denní potřeby:

1. vykonávání koordinovaných činností při manipulaci s předměty,
2. rozlišení předmětů,
3. uchopení předmětu rukou nebo oběma rukama,
4. zdvihnutí předmětu ze stolu, ze země,
5. přenášení předmětu z jednoho místa na druhé,
6. vyhledání a rozeznání předmětů;

l) chůze po rovině:

1. chůze, popřípadě s použitím kompenzačních pomůcek krok za krokem,
2. chůze v bytě,
3. chůze v bezprostředním okolí bydliště,
4. udržení požadovaného směru chůze,
5. chůze okolo překážek;

m) chůze po schodech nahoru a dolů:

chůze po stupních směrem nahoru a dolů, popřípadě s použitím opory o horní končetiny nebo kompenzační pomůcky;

n) výběr oblečení, rozpoznání jeho správného vrstvení:

1. výběr oblečení odpovídajícího situaci, prostředí a klimatickým podmínkám,
2. rozeznání jednotlivých částí oblečení,
3. vrstvení oblečení ve správném pořadí;

o) oblékání, svlékání, obouvání, zouvání:

1. oblékání spodního a vrchního oděvu na různé části těla,
2. obutí vhodné obuvi,
3. svlékání oděvu z horní a dolní části těla,
4. zouvání;

p) orientace v přirozeném prostředí:

1. orientování se v prostoru bytu, popřípadě i s použitím kompenzační pomůcky,
2. orientování se v okolí domu, školy nebo školského zařízení, popřípadě i s použitím kompenzační pomůcky,
3. poznávání blízkých osob,
4. opuštění bytu nebo zařízení, ve kterém je osoba ubytována,
5. opětovný návrat do bytu nebo do zařízení, ve kterém je osoba ubytována,
6. rozlišování zvuků a jejich směru;

q) provedení si jednoduchého ošetření:

1. ošetření kůže,
2. výměna jednoduché pomůcky nebo zdravotnického prostředku,
3. přiložení ortézy nebo protézy,
4. dodržování diety,
5. provádění cvičení,
6. měření tělesné teploty,
7. vyhledání nebo přivolání pomoci;

r) dodržování léčebného režimu:

1. dodržování pokynů ošetřujícího lékaře,
2. příprava léků, rozpoznání správného léku,

3. pravidelné užívání léků,
4. aplikace podkožních injekcí,
5. provádění inhalací, převazů,
6. rehabilitace;

II. Úkony soběstačnosti

a) komunikace slovní, písemná, neverbální:

1. přijímání a vytváření smysluplných mluvených zpráv a srozumitelné řeči s použitím kompenzačních pomůcek, například naslouchadel,
2. přijímání a vytváření smysluplných písemných zpráv, popřípadě s použitím kompenzační pomůcky, například brýlí,
3. pochopení významu a obsahu přijímaných a sdělovaných zpráv a informací,
4. komunikace prostřednictvím gest a zvuků;

b) orientace vůči jiným fyzickým osobám, v čase a mimo přirozené prostředí:

1. rozlišování známých osob a cizích osob,
2. znalost hodin,
3. rozlišení denní doby,
4. orientování se v místě bydliště, prostředí školy nebo zaměstnání,
5. zvládání pouličního provozu,
6. dosažení cíle své cesty,
7. rozlišení zvuků mimo přirozené prostředí;

c) nakládání s penězi nebo jinými cennostmi:

1. znalost hodnoty peněz,
2. rozpoznání hodnoty jednotlivých bankovek a mincí,
3. rozlišení hodnoty věcí;

d) obstarávání osobních záležitostí:

1. styk a jednání se školou, zájmovými organizacemi,
2. jednání se zaměstnavatelem, orgány veřejné moci, zdravotnickými zařízeními, bankou,
3. obstarání si služeb,
4. rozlišení a vyplnění dokumentů a tiskopisů;

e) uspořádání času, plánování života:

1. dodržování denního a nočního režimu,
2. plánování a uspořádání osobních aktivit během dne a během týdne,
3. rozdělení času na pracovní a domácí aktivity a na volný čas,
4. využití času podle potřeb a zájmů;

f) zapojení se do sociálních aktivit odpovídajících věku:

1. předškolní vzdělávání a výchova, školní vzdělávání a výchova, získávání nových dovedností,
2. mimopracovní aktivity podle zájmů a místních možností, zejména hry, sport, kultura, rekreace,
3. vstupování do vztahů a udržování vztahů s jinými osobami podle potřeb a zájmů;

g) obstarávání si potravin a běžných předmětů (nakupování):

1. plánování nákupu,
2. vyhledání příslušného obchodu,
3. výběr zboží,
4. zaplacení nákupu,
5. přinesení běžného nákupu,
6. uložení nákupu;

h) vaření, ohřívání jednoduchého jídla:

1. sestavení plánu jídla,
2. očištění a nakrájení potřebných surovin,
3. dávkování surovin a přísad,
4. vlastní příprava jednoduchého teplého jídla s malým počtem surovin a přísad, na jehož úpravu jsou potřebné jednoduché postupy za použití spotřebiče;

i) mytí nádobí:

1. umytí a osušení nádobí,
2. uložení použitého nádobí na vyhrazené místo;

j) běžný úklid v domácnosti:

mechanická nebo přístrojová suchá a mokrá očista povrchů, nábytku, podlahy v bytě;

k) péče o prádlo:

1. třídění prádla na čisté a špinavé,
2. skládání prádla,
3. ukládání prádla na vyhrazené místo,
4. drobné opravy prádla, například přišíť knoflíku;

l) přepírání drobného prádla:

1. rozlišení jednotlivých druhů prádla,
2. praní drobného prádla v ruce,
3. sušení prádla;

m) péče o lůžko:

1. ustlání, rozestlání lůžka,
2. výměna lůžkovin;

n) obsluha běžných domácích spotřebičů:

1. zapnutí, vypnutí běžných domácích spotřebičů, například rozhlasu, televize, ledničky, varné konvice, mikrovlnné trouby,
2. telefonování;

o) manipulace s kohouty a vypínači:

1. ovládání manipulace s kohouty a vypínači,
2. rozlišení kohoutů a vypínačů,
3. ruční ovládání vodovodních kohoutů a elektrických vypínačů;

p) manipulace se zámkem, otevírání, zavírání oken a dveří:

1. zamykání a odemykání dveří,
2. ovládání klik, otevíracích a zavíracích mechanismů u oken;

q) udržování pořádku v domácnosti, nakládání s odpady:

1. udržování vybavení domácnosti v čistotě,
2. třídění odpadů,
3. vynášení odpadů na vyhrazené místo;

r) další jednoduché úkony spojené s chodem a udržováním domácnosti:

1. obsluha topení,
2. praní prádla,
3. žehlení prádla;

Příloha č. 3: Záznam o kontrole využívání příspěvku na péči

**Městský úřad Benešov
Odbor sociálních věcí a zdravotnictví
Masarykovo náměstí 100
256 01 Benešov**

**Záznam o kontrole využívání příspěvku na péči pro potřeby
obecního úřadu obce s rozšířenou působností**

Číslo jednací:

PŘÍJEMCE PNP:

Jméno, příjmení, titul:.....

Datum narození:.....

Kontaktní telefon, e-mail:.....

Trvalý pobyt:.....

Bydliště:.....

Zákonný zástupce (opatrovník, plná moc):

Jméno, příjmení, titul:.....

Trvalý pobyt:.....

Kontaktní telefon, e-mail:.....

Zvláštní příjemce (byl-li určen):

Jméno, příjmení, titul:.....

Trvalý pobyt:.....

kontaktní telefon, e-mail:.....

PŘÍJEMCE PNP BYL :

- Zastižen
- Zastižen po předchozí domluvě
- Nezastižen – důvod:
-

Informace o nepřítomnosti podal:.....

Príspevek na péči priznan v stupni závislosti.

ZPŮSOB VYUŽÍVÁNÍ PNP

Poskytovatel služby:

Poskytovatel(é) sociální služby (registrace, identifikační údaje smlouvy o poskytování soc. služby včetně popisu rozsahu poskytované služby):

.....

.....

.....

.....

.....

Pečující osoba(y) (jméno a příjmení, osob poskytující potřebnou pomoc, kontaktní telefon, e-mail, rozsah a způsob péče):

.....

.....

.....

.....

.....

Další zjištění o výdajích na zajištění péče:

Zjištění o rozsahu a kvalitě poskytované péče:

Důvody nevyužívání PnP:

Kontrolní šetření zahájeno dne

Podpis příjemce nebo zák. zástupce (opatrovník, plná moc):.....

Kontrolní šetření provedl(a) oprávněná úřední osoba:.....

ZÁZNAM O OPATŘENÍCH VYPLÝVAJÍCÍCH Z PROVEDENÉHO KONTROLNÍHO ŠETŘENÍ:

- žádná opatření

- poučení příjemce PnP (zákonného zástupce, opatrovníka) o nedostacích bez opatření (upozornění na sankce, atp.)

- poučení příjemce PnP (zák. zástupce, opatrovníka) o nedostacích a návrh na opakovanou kontrolu

- zahájení řízení z moci úřední obecním úřadem s rozšířenou působností ve věci:
 - ustanovení zvl. příjemce dle § 20 zákona č. 108/2006 Sb.
 - nové posouzení stupně závislosti pro účely změny PnP
 - zastavení výplaty PnP
 - odnětí PnP

Související zjištění/souhrnná zpráva:

Podpis a datum zaměstnance MěÚ Benešov, který provedl kontrolní šetření:

.....

Podpis a datum vedoucího pracovníka MěÚ Benešov:.....

Příloha č. 4: Městský úřad Benešov - statistické údaje

Statistické údaje jsou zpracovány z informačního systému OKnouze/OKslužby.

Počet příjemců příspěvku na péči ke dni 30. 11. 2009

Okres	I. stupeň závislosti				II. stupeň závislosti				III. stupeň závislosti				IV. stupeň závislosti				Celkem
	do 18 let věku		nad 18 let věku		do 18 let věku		nad 18 let věku		do 18 let věku		nad 18 věku		do 18 let věku		nad 18 věku		
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	
Celkem Benešov	24	22	313	679	5	9	282	411	19	14	156	256	28	17	99	171	2505
Celkem Beroun	20	17	136	369	14	8	156	360	38	24	194	253	17	15	98	170	1889
Celkem Kladno	39	39	458	1169	29	17	420	725	46	31	199	325	31	13	90	159	3751
Celkem Kolín	28	26	345	841	16	14	357	607	43	25	179	301	17	12	67	129	3007
Celkem Kutná Hora	30	10	294	633	18	5	285	533	28	30	152	288	15	13	66	158	2558
Celkem Mělník	30	12	235	624	17	10	196	358	30	12	115	195	25	14	58	136	2067
Celkem Ml. Boleslav	22	22	268	715	21	10	253	504	47	28	188	317	43	15	99	152	2704
Celkem Nymburk	11	16	284	815	17	14	279	622	25	15	193	281	33	8	67	172	2852
Celkem Praha - východ	26	22	241	687	23	15	238	500	28	27	153	257	24	17	56	112	2426
Celkem Praha - západ	28	19	145	418	20	7	176	299	27	14	106	174	21	16	57	102	1629
Celkem Příbram	29	13	251	664	60	123	157	333	26	13	61	129	41	53	47	73	2073
Celkem Rakovník	25	13	180	499	14	11	264	517	32	17	209	318	19	11	90	163	2382
CELKEM	312	231	3150	8113	254	243	3063	5769	389	250	1905	3094	314	204	894	1697	29882

Počet příjemců příspěvku na péči ke dni 30. 11. 2009

Okres	ORP	I. stupeň závislosti				II. stupeň závislosti				III. stupeň závislosti				IV. stupeň závislosti				Celkem
		do 18 let věku		nad 18 let věku		do 18 let věku		nad 18 let věku		do 18 let věku		nad 18 věku		do 18 let věku		nad 18 věku		
		muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	
Benešov	Benešov	15	13	176	358	3	6	160	194	9	8	79	125	10	8	60	80	1304
	Vlašim	5	4	61	174	1	1	67	126	8	3	38	75	10	4	11	34	622
	Votice	4	5	76	147	1	2	55	91	2	3	39	56	8	5	28	57	579
Celkem Benešov		24	22	313	679	5	9	282	411	19	14	156	256	28	17	99	171	2505

**Městský úřad Benešov - počet příjemců příspěvku na péči
ke dni 30. 11. 2009**

